

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WARSZAWSKIEGO

WARSZAWA, DNIA 2 LISTOPADA 1931 R.

T R E Ś Ć :

Poz.		Str.
121.	Miesiąc Śląska	302
122.	Taksy i opłaty szkolne w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących	302
123.	Taksy i opłaty w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych	306
124.	Opłaty szkolne w państwowych szkołach zawodowych	309
125.	Poradnik w sprawach nauczania i wychowania oraz administracji szkół	316
126.	Oceny pracy nauczycieli	316
127.	Świadectwa odejścia	317
128.	Instruktorzy wychowania fizycznego	318
129.	Kurs trachomatologiczny dla lekarzy	318
130.	Zmiana rozporządzenia o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powsz.	319
131.	Sprostowanie błędu w rozporządzeniu o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych.	320
132.	Zmiana rozporządzenia o wymiarach i liczbie pomieszczeń w budynkach publ. szkół powszechnych i domach mieszkalnych dla nauczycieli	320
133.	Zmiana sposobu wypłaty uposażeń i zwrotu sum niewypłaconych	321
134.	Zbieranie ofert konkurencyjnych przy zakupach i robotach ponad 500 zł.	324
135.	Ruch służbowy	324
136.	Konkursy na stanowiska w szkolnictwie	330
137.	Komunikaty	331

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

138.	Stan szkolnictwa powszechnego w Okręgu Szkoln. Warsz. w roku szkolnym 1930/31. — E. Zawadzki.	335
139.	Żeńskie szkoły zawodowe w Okręgu Szkoln. Warsz. — M. Lewicka	344
140.	Wydawnictwa nadesłane	348
141.	Ogłoszenia	348

121.

MIESIĄC ŚLĄSKA.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego
z dnia 14 października 1931 r. Nr. O. 3809/31.

Do Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji szkół
średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz
zakładów kształcenia nauczycieli.

Związek Obrony Kresów Zachodnich organizuje w listopadzie r. b. „Miesiąc Śląska”, którego celem jest pogłębienie wśród najszerszych warstw społeczeństwa w kraju znajomości Śląska i jego znaczenia dla Polski oraz pobudzenie wyższego zainteresowania się sprawami tej prastarej ziemi piastowej.

W związku z „Miesiącem Śląska” zostanie przeprowadzona w listopadzie na terenie całej Rzeczypospolitej zakrojona na szerszą skalę akcja propagandowa w postaci akademii, przedstawień teatralnych, audycji radiowych i t. d.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 października 1931 r. Nr. II. P. 20370/31 Kuratorjum ze względu na ogólnopństwowe znaczenie „Miesiąca Śląska” zaleca Panom Inspektorom Szkolnym, Dyrektorom i Kierownikom szkół oraz ogółowi nauczycielstwa współdziałać ze Związkiem przy organizacji tego obchodu.

Ponadto Kuratorjum poleca urządzić w tym czasie we wszystkich szkołach odpowiednie pogadanki o Śląsku i jego znaczeniu dla Polski, połączone w miarę możliwości z wyświetlaniem przezroczy.

Kurator Okręgu Szkolnego
I. Pytlakowski.

122.

Z A R Z Ą D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19619/31.

w sprawie taks i opłat szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1931 r. zarządzam pobieranie następujących taks i opłat szkolnych:

1.	Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyżej	10 zł.
2.	Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów	10 „
3.	Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją)	10 „

4.	Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych	12 „
5.	Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów	60 „
6.	Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów	15 „
7.	Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego, lub półrocznego	5 „
8.	Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości	10 „
9.	Taksa administracyjna roczna	220 „
	dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państw. szkoły średniej	223 „

Z powyższych taks jedynie taksy, wymienione pod pozycją 7 i 8, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie.

Taksy wymienione w punktach 1, 2 i 3 rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów, względnie członków komisji egzaminacyjnych, jako wynagrodzenie za udział w komisjach. Sumy poszczególne winny być wciągnięte na tę samą listę, na której są pokwitowania z podziału kwoty między egzaminatorów.

Taksy wymienione pod pozycjami 4, 5 i 6 za egzamin dojrzałości, szkoły państwowe i niepaństwowe wpłacają do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na fundusz specjalny „Taksa administracyjna” i przesyłają Kuratorjum wykaz uczniów (enic), od których taksy te zostały pobrane, oraz dowód wpłacenia łącznej kwoty. Kuratorjum po sprawdzeniu wykazy te wraz z dowodami wpłaty odsyła do Ministerstwa.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6 i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskim, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie.

Zwrotu taks dokonywują Kuratorja Okręgów Szkolnych we własnym zakresie działania z przekazanego przez Ministerstwo funduszu specjalnego „Taksa administracyjna”.

Dochód z taks, wymienionych w punkcie 9, winny dyrekcje szkół przekazywać za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej*), a mianowicie 75% z taksy

*) Obecnie na konto Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu Nr. 30.400 zgodnie z okóln. Kuratorjum Nr. 168 z dnia 3 października 1931 r.

administracyjnej do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna”, zaś 25% z taksy administracyjnej zatrzymywać do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych szkoły, w szczególności na opał, światło, utrzymanie porządku, na wydatki biurowe, wydatki różne, drobny remont, urządzenie lokali szkolnych, na pomoce naukowe, i t. p. Z tego też dochodu rezerwują dyrekcje szkół półrocznie 3% na wycieczki, urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują według własnego uznania. Wszelkie wpływy do funduszu, pozostające w zarządzie dyrekcji szkół jak również i wydatki z tego funduszu czynione, obowiązane są dyrekcje szkół zapisywać jako dochód, względnie rozchód, w myśl przepisów rachunkowo - kasowych dla dyrekcji gimnazjów państwowych.

Unormowana niniejszym zarządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca 3-go miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od tej taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Zwolnienie obowiązuje na przeciąg roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. Płacą oni połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo W. R. i O. P. i dyrekcję szkoły;

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10% ogółu uczniów całej szkoły, przyczem zgodnie z tutejszym zarządzeniem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. II-17818/28 w pierwszym rzędzie uwzględnić należy dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach

10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem analogicznie do punktu b) poprzedniego ustępu pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożni inwalidzi wojenni.

Określonych wyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół, stosownie do stanu majątkowego rodziców uczniom (icom), którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne winny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje, nadto jej pilność i postępy w nauce. Zwolnienia od taksy administracyjnej należy odmówić uczniom (icom) bez względu na to, czy są dziećmi funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, którzy nie wykazują należytych postępów w nauce i zachowaniu, a rada pedagogiczna doszła do przekonania, że nie są to objawy przejściowe, ale zasadnicze cechy ujemne inteligencji, lub charakteru. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej w wypadku odmówienia zwolnienia do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie. Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum.

Zwolnienie od taksy administracyjnej następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców, lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu roku. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Uczniowie (ice) nie zwolnieni od taksy administracyjnej obowiązani są wpłacić tę takse ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich szkół średnich państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej Kuratorja.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego zarządzenia uchylam wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące niniejszym zarządzeniem objętych taks szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

J. Jędrzejewicz.

123.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 31 sierpnia 1931 r. Nr. II. 19620/31.

w sprawie taks i opłat szkolnych w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1931 r. w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, Instytut Nauczycielski, Instytut Pedagogiki Specjalnej, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach, preparandy nauczycielskie) oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych ustanawiam niżej wymienione taksy:

1. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych	5 zł.
2. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Nauczycielskiego, dyplomu z ukończenia Instytutu Pedagogiki Specjalnej	10 „
3. Taksa za pełny egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	60 „
4. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom na nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	40 „
5. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych	
a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno - technicznego	10 „
b) z dwóch grup zdawanych łącznie	15 „
c) z trzech grup zdawanych łącznie	20 „
d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie	25 „
6. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych	60 „

7. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie	40 „
8. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich	20 „
9. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie	30 „
10. Taksa administracyjna roczna	80 „

Taksey wymienione w punktach 1 i 2 stanowią dochód Skarbu Państwa i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie.

Taksey wymienione w punktach 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

Połowę kwoty pobranej tytułem taksey administracyjnej, wymienionej w p. 10 zatrzymuje dyrekcja zakładu do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych zakładu, a w szczególności na urządzenie lokali szkolnych, pomoce naukowe, na urządzenie ogrodów szkolnych, na różne drobne wydatki, na remont i konserwację lokali szkolnych, wydatki biurowe i t. p. Z tej również części taksey administracyjnej rezerwują dyrekcje zakładów kwotę, równającą się 8% sumy, pozostającej w dyspozycji dyrekcji, na wydatki organizacyjne wycieczek, na urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują we własnym zakresie działania.

Drugą część taksey administracyjnej przekazują dyrekcje zakładów najpóźniej w ostatnim dniu każdego miesiąca za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej *) do dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego) na fundusz specjalny „Taksa administracyjna”.

Unormowana niniejszem zarządzeniem taksa administracyjna winna być przez uczniów wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do końca 3-go miesiąca. Uczniowie, którzy uzyskali od tej taksey w jednym półroczu zwolnienie, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie. Zwolnienie obowiązuje na przeciąg roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksey występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksey.

*) Obecnie na rachunek czekowy Centralnej Księgowości Minist. Skarbu Nr. 30.400 w myśl okóln. Kuratorjum z dn. 3. X. 1931 r. Nr. 168.

Od taks wymienionych w punktach 1 — 9 nie udziela się żadnych zwolnień.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. Płacą oni połowę taksy administracyjnej, która przypada do podziału stosunkowo między Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i dyrekcję szkoły;

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, przyczem w pierwszym rzędzie należy uwzględnić dzieci niezamożnych inwalidów wojennych.

Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Od taksy przewidzianej w punkcie 10 nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Instytutu Nauczycielskiego, korzystający z urlopu płatnego.

Zwolnień na przeciąg każdego roku szkolnego udziela rada pedagogiczna zakładu po wysłuchaniu wniosków opiekunów klasowych (wychowawców) zainteresowanych uczniów. Zwolnienia następują z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podań, wniesionych do dyrekcji zakładu przez rodziców względnie opiekunów uczniów (na wyższych kursach nauczycielskich, na kursach nauczycielskich i t. p. przez zainteresowanych słuchaczy) w terminie najpóźniej miesięcznym po rozpoczęciu roku szkolnego. Dyrekcja może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Ponieważ w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli kształcą się duży procent młodzieży niezamożnej, może zająć potrzeba zwolnienia od taksy administracyjnej w wielu zakładach znacznej liczby wychowanków. Rady pedagogiczne winny jednak baczyć, aby zwolnieni zostali tylko uczniowie, zasługujący na to zarówno ze względu na swą wartość intelektualną i moralną, jak i na stan zamożności. Gdyby zaszła potrzeba zwolnienia ponad 30% ogólnej liczby młodzieży w zakładzie (do powyższej liczby nie wlicza się dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych), Dyrekcja winna zwrócić się do Kuratorjum o stosowne upoważnienie.

Poza tem Kuratorjum winno zarządzać zwolnienie od taksy dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które jako szkoły powszechne, są włączone do normalnej sieci szkolnej i do których dzieci są kierowane przez władze nadzorujące wy-

konania przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej liczby 30%.

Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum.

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów, względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej, wykonują w stosunku do wszystkich zakładów państwowych niezależnie od organów kontroli państwowej Kuratorja.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego zarządzenia przestają obowiązywać wszystkie dotychczasowe rozporządzenia w przedmiocie taks egzaminacyjnych i opłat szkolnych w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, a w szczególności pierwsza część zarządzenia z dnia 31 sierpnia 1928 r. Nr. I. 7055/28, zmieniona niniejszem zarządzeniem.

Rachunkowość i sprawozdawczość omawianych zakładów ureguje Ministerstwo oddzielnymi przepisami rachunkowo-kasowemi.

Do czasu wydania ich należy w prowadzeniu rachunkowości stosować zasady, zawarte w drugiej części zarządzenia z dnia 31. VIII. 1928 r. Nr. I. 7055/28.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

J. Jędrzejewicz.

124.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 12 września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31

w sprawie opłat szkolnych w szkołach zawodowych.

Z mocą obowiązującą od początku 1931/32 roku szkolnego, zatem od 1 września 1931 r., zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych:

I. **Opłata za egzamin wstępny**, którą uiszczają wszyscy kandydaci, przystępujący do tego egzaminu:

a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach i liceach handlowych oraz w szkołach agrotechnicznych . . . . .

zł. 5.—

- b) w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach majsterskich, w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich, seminarjach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych „ 3.—

II. Opłata za badania psychotechniczne, którą uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

- a) w szkołach wymienionych w p. I ust. a) „ 2.—
b) w szkołach wymienionych w p. I ust. b) „ 1.—

III. Opłata wstępna czyli wpisowe, którą uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs, we wszystkich szkołach oraz na kursach z wyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych „ 10.—

IV. Opłata za egzamin końcowy we wszystkich szkołach zł. 10.—

V. Opłata za świadectwa:

- a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu (świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne względnie semestralne wydaje się bezpłatnie) „ 5.—
b) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu „ 10.—
c) za duplikaty świadectw (wykazy postępów) rocznych, półrocznych względnie semestralnych „ 12.—

VI. Opłata za korzystanie z warsztatów, laboratorjów, pracowni, narzędzi mierniczych, maszyn do pisania i rachowania oraz za zużycie materiałów:

A. W szkołach:

- a) na wydziałach szkół technicznych: mechanicznych, elektrycznych, elektromechanicznych, mechaniczno-elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, chemicznych, ceramicznych, młynarskich, piwowarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych, kolejowych (mechanicznych), przemysłowo-leśnych, półrocznie „ 60.—
b) na wydziałach szkół technicznych: budowlanych, drogowych, drogowo-budowlanych, drogowo-wodnych, mierniczych, meljoracyjnych, miernictwa kopalnianego, wiertniczych, eksploatacyjnych (kolejowych) półrocznie „ 40.—
c) w szkołach agrotechnicznych średnich półrocznie „ 60.—
d) w Szkole Ogrodnictwa w Poznaniu półrocznie „ 75.—
e) w szkołach kolejowych niższych półrocznie „ 35.—

- f) w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych męskich półrocznie „ 35.—
g) w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych żeńskich półrocznie „ 30.—
h) w szkołach i liceach handlowych półrocznie „ 50.—
i) w szkołach mistrzów mechaników oraz na Kursie Majstrów i Podmajstrzych Młynarskich w Bydgoszczy półrocznie „ 35.—
j) w szkołach mistrzów budowlanych, drogowych i meljoracyjnych półrocznie „ 35.—
k) w szkołach rzemiosł budowlanych, koszykarskich i szewskich rocznie „ 5.—

Opłaty wymienione w powyższym punkcie **obowiązują wszystkich bez wyjątku uczniów,** niezależnie od tego, czy uczeń korzysta w danym semestrze lub na kursie z warsztatów, laboratorjów, pracowni i t. p. urzędzeń szkolnych.

B. Na kursach:

- a) na kursach radjotechnicznych, na kursach Ogrodnictwa w Poznaniu i w Wilnie rocznie płatne zgóry zł. 80.—
b) na kursach rocznych dla elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego, za cały kurs płatne zgóry w dwóch równych ratach „ 60.—
c) na kursach półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy, za cały kurs płatne zgóry „ 30.—
d) na kursach kilimkarstwa miesięcznie płatne zgóry „ 5.—
e) na kursach rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego miesięcznie płatne zgóry „ 3.—
f) na kursach rysunku odręcznego miesięcznie płatne zgóry „ 3.—
g) na kursach snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego miesięcznie płatne zgóry „ 3.—
h) na kursach rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy średnich szkołach zawodowych żeńskich i seminarjach zawodowych żeńskich miesięcznie płatne zgóry „ 5.—
i) na kursach rękodzielniczych i gospodarczych, zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych żeńskich miesięcznie płatne zgóry „ 3.—
j) na kursach trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego oraz na kursach gorzelniczych za cały kurs płatne zgóry „ 20.—

- k) na kursach wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach zawodowych żeńskich, miesięcznie oraz na kursach korespondencyjnych półrocznie od przedmiotu, płatne zgóry . . . „ 5.—
- l) na kursach wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, miesięcznie płatne zgóry . . . „ 3.—

Całkowite opłaty, wymienione w punkcie I i II, wzięte łącznie, przeznaczają się do ogólnego podziału między egzaminujących nauczycieli narówni z prowadzącymi badania psychotechniczne; wszystkie opłaty wymienione w punktach: III, IV, V-a i VI powinny być wpłacane przez dyrekcje szkół za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej *), na fundusz specjalny „taksa administracyjna” do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P.

Taksy, wymienione pod V-b i c, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane przez zainteresowanych przy pomocy znaczków stemplowych, które dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie.

VII. Opłaty na fundusz doraźnych pomocy naukowych, bibliotek uczniowskich, urządzeń higienicznych i gier ruchowych, półrocznie, semestralnie:

- a) w szkołach agrotechnicznych średnich i Ogrodnictwa w Poznaniu oraz w szkołach i na wydziałach chemicznych, ceramicznych i piwowarskich . . . „ zł. 35.—
z której to sumy przeznaczają się: na potrzeby pracowni szkolnych zł. 18; na bibliotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) zł. 5; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 8;
- b) w szkołach technicznych, wyliczonych, w p. VI A ust. a) i b), oprócz szkół chemicznych, ceramicznych i piwowarskich . . . „ 25.—
z czego na bibliotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) przeznaczają się zł. 6; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 15;
- c) w szkołach i na kursach wyliczonych w p. VI A ust. e, f, g, h, i, j, k . . . „ 15.—

*) Obecnie na rachunek czekowy Centralnej Księgowości Minist. Skarbu Nr. 30.400 w myśl okólnika Kuratorjum z dnia 3. X. 1931 r. Nr. 168.

- z czego przeznaczają się: na bibliotekę uczniowską (książki i prenumerata pism, zwłaszcza zawodowych) zł. 4; na gry ruchowe i przyrządy gimnastyczne zł. 2; na apteczkę szkolną, pomoc dentystyczną i urządzenia natryskowe zł. 2; na doraźne pomoce naukowe i wycieczki szkolne zł. 7;
- d) na kursach radjotechnicznych, na Kursach Ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie . . . „ 25.—
które przeznaczają się na biblioteki kursów, renowację sprzętu naukowego i uzupełnienie pomocy naukowych;
- e) na kursach kilimkarstwa, oraz kursach trykotarstwa i haftu maszynowego, co miesiąc, płatne zgóry . . . „ 7.—
które przeznaczają się na zakup materiałów do pracy.

U w a g a: Z funduszu gier ruchowych i przyrządów gimnastycznych 25 gr. przeznaczony jest stosownie do okólnika z dnia 19. V. 26 r. Nr. O. Prez. 3460/26 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9 poz. 105) na budowę domów wycieczkowych.

W wypadkach szczególnych, za każdorazowym zezwoleniem Kuratorjum, opłaty przewidziane w p. VII, mogą być podzielone w inny sposób i zużyte na cele szersze, związane z podniesieniem nauczania, jak np. zakup przyrządów, instrumentów lub tablic do wykładów. Inwestycje większe jak np. zakup maszyn, koszty wystaw szkolnych i wycieczek naukowych, wydawanie podręczników przez Biuro Zawodowych Pomocy Naukowych i t. p., mogą być dokonane z tego funduszu jedynie za zezwoleniem Ministerstwa.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum, otrzymanych z tytułu powyższych opłat, normują do chwili wydania innych zarządzeń przepisy dla Dyrekcji, jako specjalnych poborców.

Z końcem roku szkolnego, najpóźniej do dnia 15 sierpnia, Dyrekcje powinny złożyć Kuratorjum szczegółowe sprawozdanie z użycia sum, jakie wpłynęły od uczniów z tytułu opłat przewidzianych w p. VII.

VIII. Opłaty za druki.

Oprócz wyżej wymienionych opłat, uczniowie powinni opłacać wszelkiego rodzaju zaświadczenia i druki, jak np. dla celów wojskowych, dla uzyskania ulg na kolejach i t. p. po 20 gr. za każdy druk lub zaświadczenie. Kwoty uzyskane z powyższego tytułu powinny być wpłacane przez Dyrekcje do Kas Skarbowych na odnośny § i poz. preliminarza przychodowego Ministerstwa W. R. i O. P.

Opłaty wymienione w punktach I, II i IV winny być uiszczony przed przystąpieniem ucznia do egzaminu; opłata wymieniona w punkcie III powinna być uiszczona po przyjęciu ucznia do szkoły, nie później jak w ciągu trzech tygodni od daty rozpoczęcia roku szkolnego.

Oplaty wymienione w punktach: VI,-A i VII powinny być uiszczane w I półroczu, najpóźniej do dnia 30 listopada, a w II półroczu najpóźniej do dnia 30 kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do 30 czerwca), pod rygorem bezwarunkowego niedopuszczenia ucznia do zajęć szkolnych.

Oplaty wpłacane przez uczniów nie podlegają zwrotowi.

Ze zwolnienia częściowego lub całkowitego od opłat, wymienionych w punktach IV i VI-A, mogą korzystać dzieci niezamożnych rodziców, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne, a sprawowanie dobre, przyczem w pierwszym rzędzie należy uwzględnić dzieci niezamożnych inwalidów wojennych. Dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, są wolne od opłat, wymienionych w punktach III, IV i VI-A, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne, a sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znacniejszego majątku.

Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od wymienionych opłat. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

Zwolnień na przeciąg każdego roku szkolnego udziela rada pedagogiczna. Zwolnienia następują z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu roku szkolnego na skutek podań, wniesionych do dyrekcji zakładu przez rodziców względnie opiekunów w terminie najpóźniej miesięcznym po rozpoczęciu roku szkolnego. Dyrekcja może zażądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym. Uczniowie nie zwolnieni od powyższych opłat obowiązani są wpłacić je ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji rady pedagogicznej, najpóźniej jednak do końca 3-go miesiąca danego półrocza.

Nowowstępujący uczniowie w I półroczu szkolnym **od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni**; nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Ogólna liczba uczniów niezamożnych, zwolnionych z opłat szkolnych przez Radę Pedagogiczną, nie może przekraczać 20% całkowitej liczby uczniów w szkole (do powyższej liczby nie wlicza się dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych). Rada Pedagogiczna może jednak, w wyjątkowych wypadkach, zakwalifikować większą liczbę uczniów do zwolnienia; w tym wypadku dyrekcja szkoły występuje na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej z odpowiednim wnioskiem do Kuratorjum Okręgu Szkolnego o stosowne upoważnienie. Wnioski o zwolnienie uczniów ponad 20% normę winny być złożone przez dyrekcje szkół właściwej władzy w I półroczu

najpóźniej do dnia 10-go października, a w II półroczu najpóźniej do dnia 10 marca (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 30 kwietnia).

Dyrekcje Szkół składają Kuratorjum Okręgu szkolnego cyfrowe sprawozdania z ilości uczniów, podlegających opłatom oraz zwolnionych od opłat z podaniem podstawy zwolnienia (według załączonego schematu), **w I półroczu przed dniem 1 grudnia, a w II półroczu przed dniem 1 kwietnia** (w szkołach rzemiosł budowlanych przed dniem 1 czerwca).

Od opłat przewidzianych w p. III (z wyjątkiem dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych) i VII zwolnień zasadniczo nie udziela się. Jednak w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie zwolnień od tych opłat, jak również zwolnień od opłat nowowstępujących uczniów w I-szem półroczu szkolnym, w drodze wyjątku, będzie udzielało Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Od opłat przewidzianych w pp. I, II, V, VI B i VIII nikt zwolniony być nie może.

Wszelkie dotychczasowe przepisy w powyższej sprawie tracą moc obowiązującą.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

J. Jędrzejewicz.

Załącznik do zarządzenia z dn. 12 września 1931 r. Nr. III. T-5944/31.

Państw. ....

w ..... I półroczu roku szkolnego 193 /3

Wydział	Kl.-sa lub kurs	Liczba ucz.				Liczba zwolnionych				Liczba uczniów, wnoszących opłaty szkolne	Liczba uczniów, od których pobrano wpisowe po 10 zł.	P o b r a n o						Uwagi*)		
		nowowstępujących	dawnych	kończących	Razem	dzieci funkcyj państw. i zawod wojskowych	niezamożnych w granicach 20%	niezamożnych ponad normę 20%	Razem			Liczba uczniów, od których pobrano za warsztaty, laboratorja i td. po złotych								
												75	60	50	40	35	30	20	5	

..... dnia ..... 193..... r.

Dyrektor Szkoły.

*) Podać w uwagach datę i numer pisma władzy wyższej, mocą którego zwolniono ponad 20% normę ilość uczniów niezamożnych.

125.

**PORADNIK W SPRAWACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ ADMINISTRACJI
W SZKOŁACH ŚREDNICH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I SEMINARJACH
NAUCZYCIELSKICH.**

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego
z dnia 15 października 1931 r. Nr. O.3851/31.

Do Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących
i zakładów kształcenia nauczycieli.

Nawiązując do poprzednich okólników w sprawie wydawnictwa Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pod wymienionym wyżej tytułem (z dnia 5 października 1929 r. Nr. 322 i z dnia 27 marca 1930 r. Nr. 91) Kuratorjum zawiadamia, że ukazały się już zeszyty 2 i 3 „Poradnika”.

Ze względu na zawarte w nich tematy (nauczanie historii, urządzenie sal gimnastycznych i boisk szkolnych) Kuratorjum zaleca to wydawnictwo jako niezbędne dla bibliotek szkolnych.

Poszczególne numery „Poradnika” nabywać można w Książnicy — Atlasie w Warszawie (ul. Nowy Świat Nr. 59).

Kurator Okręgu Szkolnego
I. Pytlakowski.

126.

OCENY PRACY NAUCZYCIELI.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego
z dnia 26 września 1931 r. Nr. I. 23035/31.

Do Panów Inspektorów Szkolnych i Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Na zasadzie wyjaśnienia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 sierpnia 1931 r. Nr. II. 4963/31 Kuratorjum oznajmia, iż ogólne oceny pracy nauczycieli mogą być wydawane w ciągu całego roku. Należy jednak przestrzegać, aby oceną pracy był objęty pełny trzyletni okres pracy nauczyciela od ostatniej oceny, a w szczególności pełne trzyletnie okresy, wymienione w ustępie drugim p. 30 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 90). Okólnik niniejszy jest odpowiedzią na szereg zapytań ze strony Panów Inspektorów Szkolnych w poruszonej sprawie.

Kurator Okręgu Szkolnego
I. Pytlakowski.

127.

W SPRAWIE ŚWIADECTW ODEJŚCIA.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego
z dnia 1 października 1931 r. Nr. II. 12733/31.

Do Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących.

Do wiadomości Kuratorjum doszło, iż Dyrekcje szkół, opierając się na okólniku Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 sierpnia 1928 r. Nr. II. P. 9862/28 (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 172), oraz na okólniku tutejszym z dnia 11 lutego 1931 r. Nr. 20, postępują przy wydawaniu lub wymaganiu świadectw odejścia niejednolicie: jedne szkoły wydają świadectwa odejścia tylko uczniom, opuszczającym szkołę w ciągu roku szkolnego, jak to przepisuje cytowany wyżej okólnik Ministerstwa, inne wydają świadectwa odejścia obok świadectw półrocznych i rocznych lub żądają osobnych świadectw odejścia od uczniów szkół państwowych, przedstawiających świadectwa roczne i półroczne. Tak rozbieżne rozumienie i stosowanie wymienionych na wstępie zarządzeń wywołuje liczne protesty i skargi młodzieży i rodziców.

Wobec tego Kuratorjum wyjaśnia, jak następuje:

Świadectwa odejścia w rozumieniu wymienionego wyżej okólnika Ministerstwa winny Dyrekcje wszystkich szkół wydawać uczniom, którzy występują ze szkoły w ciągu pierwszego lub drugiego półrocza danego roku szkolnego, to jest w czasie, kiedy nie mogą otrzymać świadectw półrocznych lub rocznych. Natomiast z końcem półrocza lub z końcem roku szkolnego należy wydawać uczniom normalne świadectwa półroczne lub roczne, zaopatrując je w odpowiednią adnotację, jak np.: „odchodzi bez przeszkód”, jeśli uczeń szkołę opuszcza.

Zarazem Kuratorjum zaznacza, iż blankiety świadectw odejścia dla szkół państwowych (wzór G. 6, cena 24 gr.) są do nabycia w księgarniach, upoważnionych do sprzedaży druków, używanych w szkołach państwowych. Szkoły prywatne mogą potrzebne blankiety zamawiać również w dowolnych drukarniach, stosując przytem wzory druków państwowych.

Kurator Okręgu Szkolnego
I. Pytlakowski.

128.

INSTRUKTORZY WYCHOWANIA FIZYCZNEGO.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego

z dnia 22 października 1931 r. Nr. II. 13247/31.

Do Dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli.

Kuratorjum zawiadamia, że w bieżącym roku szkolnym pełnić będzie funkcje instruktorskie w zakresie wychowania fizycznego nauczycielka państwowego gimnazjum im. Emilji Plater w Warszawie p. Eugenja Piotrowiczówna.

W związku z tem p. Piotrowiczówna objęła instruowanie nauczycielek w szkołach żeńskich i koedukacyjnych, dotychczasowy zaś instruktor p. Marjan Krawczyk będzie nadal instruował nauczycieli w szkołach męskich i koedukacyjnych.

Kurator Okręgu Szkolnego

I. Pytlakowski.

129.

VII KURS TRACHOMATOLOGICZNY DLA LEKARZY.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego

z dnia 21 października 1931 r. Nr. O. 3936/31.

Do Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

W związku z organizowanym przez Państwową Szkołę Higieny VII kursem trachomatologicznym dla lekarzy Kuratorjum na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 października 1931 r. Nr. I. W. F. 7891/31 upoważnia Dyrekcje i Kierownictwa wymienionych wyżej szkół do udzielenia urlopów na czas od 11 do 19 listopada r. b. tym lekarzom szkolnym, którzy wyrażą gotowość wzięcia udziału w kursie.

Kurator Okręgu Szkolnego

I. Pytlakowski.

130.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu

z dnia 6 czerwca 1931 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 5 lipca 1923 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych.

Na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 143) w brzmieniu, nadanem jej ustawą z dnia 25 listopada 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 126, poz. 898) zarządza się co następuje:

§ 1. Paragraf 18 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu z dnia 5 lipca 1923 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 574) otrzymuje następujące brzmienie:

„Projekt budżetu wydatków, ciążących w myśl art. 11 ustawy na gminach i obszarach dworskich, układa corocznie organ samorządu szkolnego tej gminy, na której obszarze znajduje się szkoła, a jeżeli jest kilka szkół, dla każdej z osobna i przesyła przed dniem 15 września poprzedzającego roku właściwej radzie szkolnej powiatowej, która obowiązana jest powziąć uchwałę do 1 listopada i po dokonaniu w razie potrzeby zmian przesłać budżet zarządowi gminy celem uchwalenia pokrycia przez właściwą władzę gminy”.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Warszawa, dnia 6 czerwca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 570).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Śl. Czerwiński. Minister Spraw Wewnętrznych: **Ślawoj Składkowski.**Minister Skarbu: **Jan Piłsudski.**

131.

OBWIESZCZENIE.

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu
z dnia 6 czerwca 1931 r.
o sprostowaniu błędu w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw
Wewnętrznych i Ministrem Skarbu z dnia 5 lipca 1923 r. w przedmiocie
wykonania ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu
publicznych szkół powszechnych.**

Na podstawie art. 6 lit.b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 3, poz. 18) w brzmieniu, ustalonym art. 4 ustawy z dnia 12 lutego 1930 (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 19), prostuje się błąd w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu, z dnia 5 lipca 1923 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 574), a mianowicie w wierszu szóstym § 23 zamiast „nie umożliwiające” powinno być „nie uniemożliwiające”.

Warszawa, dnia 6 czerwca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 576).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
St. Czerwiński.

Minister Spraw Wewnętrznych: **Stawoj Składkowski.**

Minister Skarbu: **Jan Piłsudski.**

132.

ROZPORZĄDZENIE

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu
z Ministrami: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Robót Publicznych
z dnia 15 maja 1931 r.
w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 5 kwietnia 1922 r. w przedmiocie
wymiarów i liczby pomieszczeń w budynkach publicznych szkół powszech-
nych i domach mieszkalnych dla nauczycieli.**

Na podstawie art. 5 i art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie z dnia 5 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 383) zmienione i uzupełnione rozporządzeniem z dnia 28 lutego 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 245) ulega następującym zmianom:

1) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Zezwala się na wznoszenie budynków szkolnych częściami, plan całego budynku szkolnego musi być jednak zgóry zatwierdzony”.

2) Po § 12 dodaje się nowy § 13 o następującym brzmieniu:

„§ 13. W okresie przejściowym zezwala się, o ile przepisy prawa budowlanego nie stoją temu na przeszkodzie, na wznoszenie drewnianych budynków dla publicznych szkół powszechnych poniżej norm podanych w tablicy II (program minimalny). W budynkach tych powierzchnia podłogi izb szkolnych (klas) nie może być mniejsza niż 50 m², wysokość izb lekcyjnych i pomieszczeń rekreacyjnych nie może być mniejsza niż 3,2 m. a pomieszczenia rekreacyjne (korytarze) muszą mieć szerokość co najmniej 2,1 m. Powierzchnia podłogi mieszkań dla kierowników nie może być mniejsza niż 60 m², a mieszkań dla woźnych nie mniejsza niż 30 m². Powierzchnia podłogi wymienionych w § 10 mieszkań nauczycielskich nie może być mniejsza niż 60 m² dla mieszkań 3 lub 2 pokojowych z kuchnią i 30 m² dla mieszkań 1-pokojowych z kuchnią.”

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Warszawa, dnia 15 maja 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 poz. 524).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: **St. Czerwiński.**

Kierownik Ministerstwa Skarbu: **Ignacy Matuszewski.**

Minister Spraw Wewnętrznych: **Stawoj Składkowski.**

Minister Robót Publicznych: **Norwid Neugebauer.**

133.

ZMIANA SPOSOBU WYPŁATY UPOSAŻEŃ I ZWROTU SUM NIEWYPŁACONYCH.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

z dnia 23 października 1931 r. Nr. OR. 2504/32.

Do Władz, Dyrekcyj zakładów szkolnych i nauczycielstwa
szkół państwowych.

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 9 września r. b. dotychczasowy sposób wypłaty uposażeń uległ następującej zmianie:

Rolę Kas Skarbowych, które dotychczas wypłacały uposażenia na podstawie asygnacyj, przejął Bank Polski (i oddziały Banku) oraz Poczta Kasa

Oszczędności. Zamiast dotychczasowych asygnacyj imiennych Kuratorjum wystawia czeki na okaziciela do zrealizowania w Banku Polskim lub w Pocztowej Kasie Oszczędności. Oprócz czeków na okaziciela (inaczej zwanych kasowemi) Kuratorjum wystawia czeki przelewowe w tych wypadkach, gdy zachodzi potrzeba: a) przelania należności na rachunek żyrowy w Banku Polskim lub na konto czekowe w P. K. O. i b) wysłania pieniędzy pocztą.

Zakłady szkolne, mające swoją siedzibę poza Warszawą, otrzymywać będą pieniądze na wypłatę uposażeń za pośrednictwem poczty. Na wypłatę uposażeń dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych P. P. Inspektorzy Szkolni otrzymywać będą nadal pieniądze na rachunki bieżące z tą jedynie różnicą, że Kasy Skarbowe zapisywać będą odpowiednie sumy ze swego konta czekowego w P. K. O. na rachunek bieżący Inspektoratu.

Wraz ze zmianą sposobu wypłaty uległ zmianie dotychczasowy sposób wnoszenia na wznowienie kredytu sum niewypłaconych. Kuratorjum dysponuje kredytami, które są scentralizowane na rachunku w Okręgowej Izbie Skarbowej w Warszawie, a wypłaty dokonywane są z rachunku żyrowego tej Izby w Banku Polskim lub konta czekowego w P.K.O. Nr. 38.444. Wskutek tego zwrotu sum niewypłaconych należy wnieść do Banku Polskiego (w Warszawie lub na prowincji) na rachunek żyrowy Okręgowej Izby Skarbowej w Warszawie lub na konto czekowe tejże Izby w P.K.O. Nr. 38.444. Aby wpłata na wnowienie kredytu mogła być następnie właściwie zarachowana przez Okręgową Izbę Skarbową, należy w deklaracji płatniczej (blankiecie nadawczym P. K. O.) podać następujące dane:

1) rachunek, na który wpłata ma być zarachowana (na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego);

2) kto wpłaca i z jakiego tytułu? (Jeżeli wpłacający wnosi sumę nie w swoim imieniu, lecz w imieniu osoby innej, należy wymienić tę osobę, której wpłata dotyczy, a ponadto podać jej charakter służbowy oraz nazwę i miejsce szkoły, w której jest zatrudniona. Określenie tytułu wpłaty powinno być krótkie, ale wyraźne, np. „uposażenie za październik 1931”, „wynagrodzenie za godziny nadliczbowe za miesiąc listopad 1931 r.” i t. p.);

3) dział, rozdział, paragraf i pozycję budżetu, na które wpłata powinna być zarachowana;

4) numer i datę czeku, którym była wypłacona suma, podlegająca zwrotowi.

Przy wypełnianiu szczegółów, określonych w punktach 3 i 4, należy posługiwać się odpowiednią listą płatniczą, która zawiera te dane na stronie tytułowej. Wrazie nieoznaczenia na liście płatniczej działu, rozdziału, paragrafu i pozycji budżetu należy posługiwać się danymi ze schematu preliminarza budżetu na okres 1931/32, ogłoszonego w Nr. 6 Dziennika Urzędowego Kuratorjum.

Pokwitowania P. K. O. lub Banku Polskiego, które odtąd zastępować będą pokwitowania Kas Skarbowych, należy dołączać do odpowiednich list płatniczych.

Zmiana sposobu wypłaty uposażeń stosowana będzie również i do wypłaty pieniędzy, przeznaczonych na pokrycie wydatków administracyjnych i rzeczowych, asygnowanych z **kredytów budżetowych**, nie będzie natomiast stosowana do wypłat z **funduszy specjalnych** (np. z taksy administracyjnej, z dodatku specjalnego do podatku przemysłowego na rzecz szkół zawodowych, z funduszu zaliczek na uposażenie i t. p.) oraz z **rachunków bieżących**, co do których obowiązują nadal dotychczasowe przepisy, to znaczy, że Kuratorjum w dalszym ciągu dokonywać będzie asygnowania sum z funduszy specjalnych zapomocą asygnacyj, władze zaś i zakłady szkolne wypłacać będą nadal z rachunków bieżących zapomocą zleceń wypłaty.

Z uwagi na to, że wydanie czeku jest równoznaczne z wręczeniem gotówki danej osobie, gdyż okaziciel czeku może bez dalszego legitymowania się zrealizować czek w Banku Polskim lub w P. K. O., Kuratorjum będzie stosować ściśle legitymowanie osób, zgłaszających się po odbiór czeków. Niezbędne jest przeto posiadanie przy odbiorze czeku dowodu osobistego (legitymacji służbowej), a jeżeli po czek zgłasza się osoba upoważniona, także odpowiednio sporządzonego upoważnienia pisemnego. W treści upoważnienia należy wskazać kto jest upoważniony do odbioru należności oraz tytuł tej należności, a w miarę możliwości także sumę i numer czeku. Jeżeli upoważnienie jest wystawione nie przez kierownika władzy, dyrektora szkoły (a także ich zastępców) lub zarząd firmy, lecz przez funkcjonariusza państwowego lub osobę prywatną, winien być wówczas poświadczony podpis osoby, dającej upoważnienie.

Czeki na uposażenie, płatne w ustawowych terminach płatności (w pierwszym dniu każdego miesiąca względnie w dniu poprzednim, gdy pierwszy dzień miesiąca wolny jest od zajęć biurowych), Kuratorjum wydawać będzie władzom i zakładom szkolnym, mającym swoją siedzibę w m. st. Warszawie, w **dniu płatności uposażeń**.

Kuratorjum podkreśla, że po odbiór czeków na uposażenie dla personelu szkół należy delegować osoby godne zaufania, gdyż posiadacz czeku może go osobiście bądź przez inną osobę z łatwością zrealizować w Banku Polskim lub w P. K. O. w zależności od tego, na którą z tych instytucyj jest czek wystawiony.

Listy płatnicze na uposażenie będą wydawane, jak dotychczas, na kilka dni przed terminem płatności uposażeń.

Kurator Okręgu Szkolnego

I. Pytlakowski.

134.

ZBIERANIE OFERT KONKURENCYJNYCH PRZY ZAKUPACH PONAD 500 ZŁ.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego
z dnia 22 października 1931 r. Nr. OR — 3593/31.

Do Władz i Dyrekcyj państwowych zakładów szkolnych.

Przy sposobności dokonywania kontroli dokumentów rachunkowych, nadsyłanych przez władze i zakłady szkolne przy sprawozdaniach rachunkowych, Kuratorjum miało możność niejednokrotnego stwierdzenia, że na zakupy lub roboty, których koszt przekracza kwotę zł. 500, władze i zakłady przedkładają kilka rachunków z różnych, lecz bliskich sobie dat, z których każdy oddzielnie wzięty nie przekracza sumy zł. 500.

Ponieważ w takim sposobie postępowania Okręgowa Izba Kontroli w Warszawie dopatruje się obejścia przepisów o zbieraniu ofert konkurencyjnych do zakupów i dostaw ponad 500 zł., przeto Kuratorjum naskutek polecenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 września 1931 r. Nr. I. Prez. 7025/30 przypomina władzom i zakładom szkolnym konieczność przestrzegania zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 listopada 1925 r. Nr. 10880/25 i poleca dołączać oferty konkurencyjne do wszystkich zakupów, robót i dostaw ponad 500 zł.

Ponieważ zdarza się, że oferty konkurencyjne władze i zakłady przesyłają do Kuratorjum przy pierwszym rachunku, który dotyczy danego zakupu (np. opału, pomocy naukowych i t. p.), przeto Kuratorjum nadmienia, że w takich wypadkach nie zachodzi konieczność powtórnego zbierania ofert konkurencyjnych. Należy wówczas tylko nadmienić, przy którym sprawozdaniu oferty zostały przesłane do Kuratorjum.

Kurator Okręgu Szkolnego
I. Pytlakowski.

135.

RUCH SŁUŻBOWY.**Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego.**

Minister W. R. i O. P. powierzył:

Henrykowi Hollendrowi, dyrektorowi XII gimnazjum państwowego we Lwowie, pełnienie obowiązków okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego od dnia 1 października 1931 r. (Nr. B. P. 6874/31).

Dr. Emilji Szeimbokównie, przełożonej gimnazjum państwowego im. Emilji Plater w Warszawie, pełnienie obowiązków okręgowego wizytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego od dnia 15 października 1931 r. (Nr. B. P. 7402/31).

Kurator O. S. W. powierzył

Marji Niekraszowej, nauczycielce publ. szkoły powsz. w Wysokiem Mazowieckiem, pełnienie czynności instruktorki oświaty pozaszkolnej w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego na czas od 1 września 1931 r. do 31 sierpnia 1932 r. (Nr. O. 3757/31).

Kurator O. S. W. zwolnił ze służby

Marjana Konarzewskiego, prowizorycznego urzędnika Kuratorjum, z dniem 31 sierpnia 1931 r. (Nr. O. 2907/31).

Inspektoraty Szkolne.

Ignacy Biernacki, zastępca Inspektora Szkolnego m. st. Warszawy, — przeniesiony z dniem 31 sierpnia 1931 r. w stan spoczynku (Nr. I. 13245/31).

Szkolnictwo powszechne.

Nauczyciele i kierownicy publicznych szkół powszechnych, mianowani dekretemi Kuratorjum:

Leon Chrzanowski, nauczyciel szkoły w Drażdzewie, powiatu makowskiego, w drodze konkursu kierownikiem tejże szkoły z dniem 1 sierpnia 1931 r. (Nr. I. 20856/31).

Zofja Jaworska, nauczycielką religii rzymsko-katol. szkół powsz. m. st. Warszawy (Nr. I. 23408/31 z dnia 30. IX. 1931 r.).

Ksiądz Juljan Kalbarczyk nauczycielem religii rzymsko-katol. szkół powsz. m. st. Warszawy (Nr. I. 23388/31 z dnia 30. IX. 1931 r.).

Stanisław Koziński, nauczyciel 7 klas. szkoły w Kikole, pow. lipnowskiego, w drodze konkursu kierownikiem tejże szkoły od dnia 1 listopada 1931 r. (Nr. I. 16765/31).

Ksiądz Stefan Kuć nauczycielem religii rzymsko-katol. szkoły w Zychlinie, pow. kutnowskiego z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. 21237/31).

Ksiądz Antoni Kuryłowicz, nauczyciel szkoły Nr. 3 w Grodnie, w drodze konkursu kierownikiem tejże szkoły od dnia 1 listopada 1931 r. (Nr. I. 22922/31).

Ksiądz Wiktor Łubieński nauczycielem religii rzymsko-katol. szkoły w Markach, pow. warszawskiego (Nr. I. 21596/31 z dnia 11. IX. 1931 r.)

Siostra Justyna Moczarska nauczycielką religii rzymsko-katol. szkoły Nr. 8 we Włocławku z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. 22478/31).

Michał Pasztetnyk, nauczyciel 7 klas. szkoły w Grabowie, pow. kutnowskiego, w drodze konkursu kierownikiem tejże szkoły z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. 15901/31).

Ksiądz Jerzy Modzelewski nauczycielem religii rzymsko-katol. szkół m. st. Warszawy (Nr. I. 23407/31 z dnia 30. IX. 1931 r.).

Ksiądz Stanisław Skrzypczak nauczycielem religii rzymsko-katol. szkół m. st. Warszawy (Nr. I. 23409/31 z dnia 30. IX. 1931 r.).

Ksiądz Józef Szczepkowski nauczycielem religii rzymsko-katol. szkoły w Rypinie z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. 21871/31).

Stanisława Szumańska nauczycielką religii rzymsko-katol. szkół powsz. m. st. Warszawy (Nr. I. 23406/31 z dnia 30. IX. 1931 r.).

Stanisław Walczak, nauczyciel szkoły w Sokołowie, pow. gostynińskiego, w drodze konkursu kierownikiem 4 klas. szkoły w Czerminie, pow. gostynińskiego z dniem 1 listopada 1931 r. (Nr. I. 17186/31).

Romuald Wypych, nauczyciel szkoły w Łunińcu, pow. łuninieckiego, w drodze w drodze konkursu kierownikiem 7 klas. szkoły im. B. Prusa w Karczewie, pow. warszawskiego z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. 15122/31).

Jan Ziemnicki, nauczyciel szkoły Nr. 4 w Kutnie, w drodze konkursu kierownikiem 7 klas. szkoły w Strzelcach, pow. kutnowskiego z dniem 1 listopada 1931 r. (Nr. I. 24059/31).

Mianowani przez Inspektorów Szkolnych nauczycielami publicznych szkół powszechnych:

Józef Bogucki nauczycielem szkoły w Helenowie, pow. radzyńskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24292/31).

Zofja Czarnecka nauczycielką szkoły w Michałowie, pow. grójeckiego z dniem 5 października 1931 r. (Nr. I. 22265/31).

Wiktorja Zofja Daroszevska nauczycielką szkoły w Okuniewie, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24875/31).

Józefa Dawidczyk nauczycielką szkoły w Załubicach, pow. radzyńskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24709/31).

Halina Dzięgielewska, nauczycielka szkoły w Słowiczach, okręgu szkolnego wołyńskiego, nauczycielką szkoły w Jabłonie-Legjonowo, pow. warszawskiego z dniem 16 października 1931 r. (Nr. I. 24071/31).

Marjanna Gajowniczkówna nauczycielką szkoły w Karolewie, pow. radzyńskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24017/31).

Irena Gołębiowska nauczycielką szkoły w Wólce, pow. szczuczyńskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24400/31).

Władysław Jakus nauczycielem szkoły w Jazgarce, pow. ostrołęckiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24534/31).

Henryk Kacprzek nauczycielem szkoły w Marjewie, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24456/31).

Antoni Kapusta nauczycielem szkoły w Chlebowie, pow. łowickiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24551/31).

Stefan Kazimierzak nauczycielem szkoły w Zacywilkach, pow. skierniewickiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24513/31).

Władysław Keszka nauczycielem szkoły w Bolewie, pow. ciechanowskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24345/31).

Jadwiga Kozerowa, nauczycielka szkoły w Kosowie, pow. sokołowskiego, nauczycielką szkoły w Górnej, pow. bielskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23046/31).

Helena Józefa Kurtzmanowa nauczycielką szkoły Nr. 17 w Warszawie z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24830/31).

Anna Łubkowska nauczycielką szkoły Nr. 20 w Warszawie z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23558/31).

Franciszek Maguza nauczycielem szkoły Nr. 1 we Włochach, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24457/31).

Michał Marcinkiewicz nauczycielem szkoły w Swidwiborku, pow. ostrołęckiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24866/31).

Władysław Matyszewski nauczycielem szkoły w Zaleszanach, pow. wołkowyskiego z dniem 10 października 1931 r. (Nr. I. 24791/31).

Bronisław Michałek nauczycielem szkoły w Kawęczynie, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24087/31).

Janina Jadwiga Migocka nauczycielką szkoły w Gąbinku, pow. nieszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24105/31).

Konstancja Mingałówna, nauczycielka szkoły w Mikaszewiczach, pow. łuninieckiego, nauczycielką szkoły Nr. 20 w Warszawie z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 22973/31).

Irena Nowakowska nauczycielką szkoły w Wagnance, pow. błońskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24047/31).

Anna Petionówna nauczycielką szkoły w Deskurowie, pow. radzyńskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24103/31).

Stanisław Piatkowski nauczycielem szkoły w Marjewie, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24458/31).

Stanisław Pogorzelski nauczycielem szkoły w Zielonej, pow. mławskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24371/31).

Ignacy Popowski nauczycielem szkoły w Kostrach-Noskach, pow. wysoko-mazowieckiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23843/31).

Kazimierz Przybysz nauczycielem szkoły w Rydzewie, pow. ciechanowskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24344/31).

Leonard Prystrom nauczycielem szkoły w Macieszach, pow. białostockiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23591/31).

Tadeusz Spodniewski nauczycielem szkoły w Sokołowie, pow. rypińskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. 25129/31).

Glika Szajnberżanka nauczycielką szkoły Nr. 175 w Warszawie z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23499/31).

Wacław Szewczyk nauczycielem szkoły w Gorenium, pow. gostynińskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24230/31).

Zofja Szmucówna nauczycielką szkoły w Zagrobach, pow. kutnowskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24692/31).

Stanisław Szmurło nauczycielem szkoły w Ogrodnikach n/Bugiem, pow. bielskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24824/31).

Florjan Świszcz nauczycielem szkoły w Ciekusynie, pow. płońskiego z dniem 6 października 1931 r. (Nr. I. 24872/31).

Krystjan Tober nauczycielem szkoły w Osówce, pow. sierpeckiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 23923/31).

Mieczysław Trynkus nauczycielem szkoły w Ostrołęce, pow. grojeckiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24191/31).

Adolf Wojtyszka nauczycielem szkoły w Babicach, pow. warszawskiego z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. 24460/31).

Nauczyciele i kierownicy publicznych szkół powszechnych, przeniesieni na własną prośbę na inne stanowiska z dniem 1 września 1931 r.

Leon Bonifacy Białoskórski, kierownik 7 klas. szkoły w Ciechanowie, w drodze konkursu na takież stanowisko do szkoły Radzyminie (Nr. I. 13910/31).

Olga Dallmanowa, naucz. szkoły w Piotrkówku, pow. gostynińskiego, do szkoły w Zysku Niemieckim, tegoż powiatu (Nr. I. 18485/31).

Marja Florjanowa, nauczyc. szkoły w Białobielu, pow. ostrołęckiego, do szkoły w Kamianowie, tegoż powiatu (Nr. I. 19634/31).

Olga Krawczykowa, nauczyc. szkoły w Troszynie, pow. ostrołęckiego, do szkoły w Goworowie, tegoż powiatu (Nr. I. 16956/31).

Edward Mondalski, nauczyc. szkoły w Kołbieli, pow. mińsko-mazowieckiego, do szkoły w Redzyńskim, tegoż powiatu (Nr. I. 20050/31).

Eugenja Piotrowiczowa, nauczyc. szkoły w Luboradzu, pow. ciechanowskiego, do szkoły Malużynie, tegoż powiatu (Nr. I. 19218/31).

Janina Romanowska, nauczyc. szkoły w Radziach, pow. białostockiego, do szkoły w Czechowiznie, tegoż powiatu (Nr. I. 20079/31).

Mieczysław Szymański, naucz. szkoły w Duninowie Nowym, pow. gostynińskiego, do szkoły w Piekielku, pow. warszawskiego (Nr. I. 19920/31).

Nauczyciele i kierownicy publicznych szkół powszechnych, przeniesieni na własną prośbę na inne stanowiska z dniem 1 października 1931 r.:

Walerja Antosiewiczówna, nauczyc. w Miastkowie, pow. łomżyńskiego, do szkoły Nr. 4 w Łomży (Nr. I. 19808/31).

Józefa Burnowa, nauczyc. w Jadowie, pow. radzyńskiego, do szkoły w Kamieńczyku, tegoż powiatu (Nr. I. 22474/31).

Leokadja Chruścicka, nauczyc. w Kamienicy, pow. radzyńskiego, do szkoły w Jadowie, tegoż powiatu (Nr. I. 22475/31).

Paweł Grzybowski, nauczyc. w Lubieniu, pow. wrocławskiego, do szkoły w Koszanowie, tegoż powiatu (Nr. I. 23632/31).

Marja Harasymówna, nauczyc. w Jasienicy Zamkowej, pow. turczańskiego, do szkoły w Dawidach, pow. warszawskiego (Nr. I. 21361/31).

Wacław Kaczorowski, naucz. w Wołominie, pow. radzyńskiego, do szkoły Nr. 32 w Warszawie (Nr. I. 22518/31).

Jan Kacprzyk, kierownik 4 klas. szkoły w Zdunach, pow. łowickiego, do 2 klas. szkoły w Strugienicach, tegoż powiatu (Nr. I. 23177/31).

Teodozja Kacprzykowa, nauczyc. w Zdunach, pow. łowickiego, do szkoły w Strugienicach, tegoż powiatu (Nr. I. 23174/31).

Jadwiga Kłocówna, naucz. w Kaliskach, pow. wrocławskiego, do szkoły w Lubieniu, tegoż powiatu (Nr. I. 23633/31).

Helena Kordasowa, naucz. w Sobolanach, pow. grodzieńskiego, do szkoły w Marcinkowicach, tegoż powiatu (Nr. I. 22435).

Ludwik Koziół, nauczyc. w Łojach, pow. kolneńskiego, do szkoły w Słuczu, pow. szczuczyńskiego (Nr. I. 22046/31).

Jan Kreft, nauczyc. w Aninie, powiatu warszawskiego, do szkoły Nr. 1 we Włochach, tegoż powiatu (Nr. I. 20814/31).

Władysław Kuś, nauczyc. w Kutnie, do szkoły specjalnej Nr. 147 w Warszawie (Nr. I. 22514/31).

Natalja Kwapiszewska, nauczyc. w Załubicach, pow. radzyńskiego, do szkoły Nr. 1 w Wołominie, tegoż powiatu (Nr. I. 23744/31).

Ignacy Lipski, nauczyc. w Pustelniku, pow. mińsko-mazow. do szkoły w Elsnerowie, pow. warszawskiego (Nr. I. 23867/31).

Halina Lubińska, nauczyc. w Porąbce, pow. będzińskiego, do szkoły w Białowieży, pow. bielskiego (Nr. I. 23045/31).

Kazimiera Mayerowa, nauczyc. w Przemyślanach, do szkoły w Jelonkach, pow. warszawskiego (Nr. I. 21359/31).

Konstanty Miziołek, nauczyc. w Strugienicach, pow. łowickiego, do szkoły w Huminie, tegoż powiatu (Nr. I. 23176/31).

Teobald Müller, nauczyc. w Brześciu n/Bugiem, do szkoły Nr. 20 w Warszawie (Nr. I. 22850/31)

Marja Owczarkówna, nauczyc. w Błoni, do szkoły w Milanówku, pow. błońskiego (Nr. 24041/31).

Zakłady kształcenia nauczycieli.

M i a n o w a n i :

Wojciech Romanek tymczasowym nauczycielem państw. seminarjum naucz. męskiego w Płocku z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. K. N. 6844/31).

Tadeusz Sikorski tymczasowym nauczycielem państw. seminarjum naucz. męskiego w Mławie z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 5966/31).

Przeniesieni na własną prośbę na inne stanowiska:

Aniela Korynkiewiczówna, nauczyc. gimnazjum państw. im. M. Konopnickiej w Łomży, do państw. seminarjum nauczyc. żeńskiego w Łomży z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 6183/31).

Jan Pniewski, nauczyciel państw. seminarjum naucz. żeńsk. w Płocku, do państw. semin. nauczyc. męskiego w Płocku z dniem 1 października 1931 r. (Nr. I. K. N. 5455/31).

Józef Witek, nauczyciel 7 klas. publ. szkoły powsz. w Siennicy, na stanowisko nauczyciela szkoły ćwiczeń państw. seminarjum nauczyc. męskiego w Augustowie z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 5813/31).

Ksiądz Eugenjusz Kłoskowski, nauczyc. religii państw. gimnazjum żeńskiego im. M. Konopnickiej w Łomży, do państw. seminarjum nauczyc. męskiego w Łomży z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 6144/31).

Ksiądz Jan Juljan Krysiński, nauczyc. religii gimnazjum państw. Ziemi Kujawskiej we Włocławku, do państw. seminarjum nauczyc. męskiego w Nieszawie z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 5343/31).

Przeniesieni z urzędu na inne stanowiska:

Jadwiga Dańciewiczowa, nauczyc. I. państw. seminarjum nauczycielskiego żeńskiego we Lwowie, do państw. seminarjum nauczyc. żeńskiego im. E. Orzeszkowej w Warszawie z dniem 1 września 1931 r. (Nr. I. K. N. 6513/31).

Szkołnictwo średnie ogólnokształcące.

Zwolnieni ze służby państwowej z dniem 31 października 1931 r.:

Janina Bidzińska, tymczas. nauczyc. gimnazjum państw. im. Z. Krasińskiego w Ciechanowie. (Nr. II. 10289/31).

Jadwiga Bujnowska, tymczas. nauczyc. gimn. państw. im. T. Kościuszki w Gostyninie (Nr. II. 12600/31).

Jadwiga Wołowska, tymczas. naucz. gimnazjum państw. im. T. Kościuszki w Gostyninie (Nr. II. 12600/31).

Zygmunt Maciejowski, tymczas. nauczyc. gimnazjum państw. im. St. Małachowskiego w Płocku. (Nr. II. 12406/31).

Stanisława Przewóska, tymczas. nauczyc. gimnazjum państw. im. A. Jabłonowskiej w Białymstoku. (Nr. II. 10490/31).

Szkolnictwo zawodowe.

Kurator O. S. W. powierzył:

Marji Opalańskiej, kontraktowej nauczyc. Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej w Grodnie, pełnienie czynności przełożonej tejże szkoły z dniem 1 października 1931 r. (Nr. III. 6467/31).

Stanisławowi Tyszcze, nauczycielowi Państw. Szkoły Mierniczej i Przemysłowo-Leśnej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łomży, pełnienie obowiązków dyrektora tejże szkoły z dniem 1 listopada 1931 r. (Nr. III. 7236/31).

Karolowi Laskowskiemu, instruktorowi Państw. Szkoły Średniej Technicznej Kolejowej w Warszawie, pełnienie czynności administracyjnych w tejże szkole na czas od 1 września 1931 r. do 31 sierpnia 1932 r. (Nr. III. 6883/31).

Mianowany

Zygmunt Kuczyński nauczycielem państwowej Szkoły Budownictwa w Warszawie z dniem 1 października 1931 r. (Nr. III. 4863/31).

Przeniesiona na własną prośbę

Stanisława Dobrosielska, instruktorka państw. Szkoły Pracownic Domowych w Warszawie, do Państw. Szkoły Przemysłowo-Handlowej Żeńskiej w Warszawie z dniem 16 września 1931 r. (Nr. III. 6294/31).

136.

KONKURSY

na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

L. p.	Miejscowość	Powiat	Stopień organizacyjny szkoły	U w a g i
1	Różan	makowski	7 klas.	Mieszkanie dla kierownika j. w.
2	Chodków	"	5 klas.	
3	Szwelice	"	4 klas.	
4	Budzyń	"	2 klas.	
5	Gąbin	gostyniński	7 klas.	j. w.
6	Żyrardów	błoński	7 klas.	
				Szkoła im. R. Traugutta

Do stanowisk, wymienionych w punktach 1, 2, 3 i 4 pierwszeństwo mają kandydaci z ukończonym Wyższym Kursem Nauczycielskim.
Podania należy wnosić w drodze służbowej w terminie 6-cio tygodniowym od daty ogłoszenia.

Odwołanie konkursu.

Kuratorjum zawiadamia, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego odwołało konkurs na stanowisko przełożonej państwowego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Wołkowysku, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym M. W. R. i O. P. Nr. 8 poz. 96. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 9 ex 31).

(N. O. 3826/31).

137.

KOMUNIKATY

Podział czynności biur Ministerstwa W. R. i O. P.

Wprowadzony w życie na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 9 września 1931 r. statut organizacyjny Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 9 poz. 100) przewiduje podział czynności biur Ministerstwa między następujące jednostki organizacyjne:

BIURO PERSONALNE (znak literowy B. P.).

DEPARTAMENT I OGÓLNY obejmuje 5 wydziałów:

1. Wydział Organizacyjno-Prawny (I.Org),
2. Wydział Budżetowo-Rachunkowy (I. R),
3. Wydział Polityki Oświatowej (I. Pol),
4. Wydział Programowy (I. Pr),
5. Wydział Wychowania Fizycznego i Higjenu Szkolnej (I. W.F).

Nadto

SEKRETARJAT OSOBISTY MINISTRA (S. M.)

DEPARTAMENT II SZKOLNICTWA OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO obejmuje 3 wydziały:

1. Wydział Szkolnictwa Powszechnego (II. P.),
2. Wydział Szkolnictwa Średniego (II. S),
3. Wydział Oświaty Pozaszkolnej (II. O. P.),

DEPARTAMENT III SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO obejmuje 3 wydziały:

1. Wydział Szkół Techniczno-Przemysłowych (III. T. P.),
2. Wydział Szkół Rzemieślniczo-Przemysłowych (III. R. P.),
3. Wydział Szkół Handlowych i Gospodarczych (III. H. G.).

DEPARTAMENT IV NAUKI I SZTUKI obejmuje 2 wydziały:

1. Wydział Nauki i Szkół Wyższych (IV N. S.),
2. Wydział Sztuki (IV. Szt).

DEPARTAMENT V WYZNAŃ RELIGIJNYCH (V.).

WYDZIAŁ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH (Arch.).

Monografia o Pierwszym Marszałku Polski Józefie Piłsudskim p. t.

„Genjusz Niepodległości”.

W najbliższym czasie ukaże się dzieło o Pierwszym Marszałku Polski Józefie Piłsudskim p. t. „Genjusz Niepodległości”. Monografia ta ma objąć z górą 200 wielkich stron druku bogato ilustrowanych, w tem rozdziały: „Marszałek Piłsudski a Nauczycielstwo szkolnictwo”, „Jaki powinien być kult dla Marszałka w szkole polskiej”, „Szkoła powszechna i wiejska kuźnią wielkiej idei Komendatna”, „Jak urządzić obchody ku czci Wskrzesiciela Państwa w szkole”, „Pedagogja pod sztandarem idei”, „Zwycięski Wódz — Wielki mąż Stanu” „Piłsudski a Śląsk i Powstańcy Śląscy”, „Lwów, Kraków, Wilno, Kresy a Marszałek”, „Komendant a powstania narodowe”, „Boje i rozkazy Komendanta”, „Mickiewicz, Niemcewicz i Ujejski a Piłsudski”, „Marszałek o Legjonach i o Sobie”, „Legiony Polskie”, „Trud pokojowy nad mocarstwową potęgą” i t. d. Autorami artykułów są między innymi: Prez. Pułkownik Walery Sławek, Ksiądz Biskup dr. Władysław Bandurski, Wojewoda Śląski dr. Michał Grażyński, Juljusz Kaden-Bandrowski, Prezes Związku Strzeleckiego poseł Antoni Anusz, Profesor dr. Adam Krzyżanowski i Poseł Redaktor Stanisław Mackiewicz. Kuratorjum zwraca uwagę na to cenne wydawnictwo i gorąco poleca je do bibliotek szkolnych ze względu na treść swą, dotyczącą czynów Wielkiego Budowniczego Polski.

Cena dzieła wynosi 35 zł. Przedpłatę należy kierować do P. K. O. na konto Nr. 101.541 **tylko czekami Komitetu**, o które należy się zwrócić pod adresem: Lwów, ulica Krupiarzka Nr. 2a, Czasopismo „Polska Niepodległa”.

(Nr. O. 3868/31).

Biblioteka i Muzeum Ordynacji Krasińskich w Warszawie.

Biblioteka i Muzeum Ordynacji Krasińskich w Warszawie, ul. Okólnik Nr. 9, otwarte w dniu 2 grudnia 1930 roku, dostępne są dla publiczności w ciągu całego roku z wyjątkiem okresu wakacyjnego od dnia 16 lipca do 31 sierpnia w niedziele, wtorki i czwartki od godziny 10 do 14. Ponieważ zwiedzanie zbiorów muzealnych przez młodzież szkolną jest ze wszech miar pożądane, Kuratorjum zaleca Dyrekcjom szkół organizować wycieczki młodzieży do wymienionego Muzeum. Wycieczki mogą być urządzane w dniach i godzinach podanych wyżej i po uprzednim każdorazowym porozumieniu się z Dyrekcją Muzeum (telefon 638-26). Wstęp dla młodzieży szkolnej wynosi 50 gr. od osoby, a przy liczniejszych wycieczkach Dyrekcja Biblioteki i Muzeum przewiduje ustępstwa dla niezdolnej młodzieży.

(Nr. O. 3501/31).

Czasopismo młodzieży „Na tropie”.

Kuratorjum zwraca uwagę na pismo młodzieży polskiej p. t., „**Na tropie**” pozostające pod redakcją p. Henryka Kapiszewskiego w Katowicach, (ulica Szafranka „Domek Harcerski”). Pismo to wydaje zarząd Oddziału Śląskiego Związku Harcerstwa Polskiego, pracami zaś Komitetu Redakcyjnego kieruje P. Marjan Wierzbiański. Wydawnictwo to ma na celu za pośrednictwem słowa drukowanego wychowywać młodzież w duchu harcerskim i uwzględnia szeroko wszystkie dziedziny pracy harcerskiej.

„Na tropie” wychodzi dnia 10 i 25 każdego miesiąca. Kuratorjum zaleca to czasopismo jako nadające się do bibliotek szkolnych.

(Nr. O. 3806/31).

Kino objazdowe

Zrzeszenia Pracowników Niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej.

Na zasadzie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 października 1931 r. Nr. I Prez — 1759/31 Kuratorjum poleca uwadze i pomocy Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji i Kierowników szkół działalność kina objazdowego, wyświetlającego filmy naukowe i działającego z ramienia i na rzecz Zjednoczenia Pracowników Niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej. Kino wyświetla filmy:

„Kraina baśni i cudów Indostan”, „Borneo”, „Pośród dzikich i dzikich zwierząt”. Dochód z powyższej imprezy przeznaczony jest na warsztaty pracy dla niewidomych. Cena biletu nie może przekraczać 50 groszy.

(N. O. 3722/31).

Monografia o Stefanie Łukasiewiczu.

Komitet uczczenia Ignacego Łukasiewicza w Krośnie z okazji 75 letniej rocznicy zapalenia pierwszej lampy naftowej wydał monografię p. t. „Ignacy Łukasiewicz, twórca przemysłu naftowego w Polsce, wielki inicjator — wielki jałmużnik”, opracowaną przez Ludwika Tomanka. Kuratorjum zawiadamia, że nie sprzeciwia się włączeniu tej książki do nauczycielskich i uczniowskich bibliotek.

Kurs dla kandydatek na komendantki żeńskich hufców szkolnych.

W czasie od dnia 20 listopada do dn. 22 grudnia b. r. odbędzie się w Modlinie Kurs dla Kandydatek na Komendantki Hufców Szkolnych, uruchomiony przez Organizację Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju w celu przygotowania nowych sił instruktorskich dla prowadzenia Hufców Szkolnych na terenie szkół żeńskich.

Niezmiernie doniosłą sprawą jest, by Komendantki Hufców Szkolnych rekrutowały się z pośród nauczycielek ze względu na możliwość prowadzenia jednocześnie planowej pracy wychowawczej oraz utrzymania ścisłego kontaktu pracy P. W. K. z pracą szkolną.

Warunki przyjęcia na Kurs:

1. dobry stan zdrowia, stwierdzony opinią lekarską,
2. podpisanie odnośnej deklaracji, opatrzonej odpowiednią opinią Dyrekcji lub Kierownictwa szkoły,
3. wpisowe zł. 25, płatne na kursie zaraz po przyjeździe.

Program wyszkolenia obejmować będzie obok programu kursu wstępnego instruktorskiego p. w. k. także kurs instr. III kat. L. O. P. P. i kurs dla przodownic gier ruchowych i sportowych.

Deklaracje należy składać dla szkół pozawarszawskich pod adresem: Warszawa, ul. Krucza 29 m. 6, III p., dla szkół warszawskich pod adresem: ul. Bednarska 23 m. 46 w terminie, wymienionym w rozesłanych uprzednio do szkół przez Organizację Przysposobienia Kobiet do obrony Kraju zawiadomieniach.

Zawiadomienia o przyjęciu rozesłane będą do dnia 15-go listopada. Kandydatkom na kurs przysługiwać będzie 50% zniżka kolejowa na kl. III.

Zmiana nazwy szkoły.

Kuratorjum zawiadamia, że Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzeniem z dnia 16 września 1931 r. Nr. III. 5580/31 zmienił nazwę Państwowej 3 klasowej Szkoły Handlowej Męskiej na Powiślu z dniem 1 września 1931 r. na: Państwowa Szkoła Handlowa Męska imienia Stanisława Szczepanowskiego.

(Nr. III. 6835/31).

Godziny przyjęć
interesantów w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

K T O P R Z Y J M U J E:	Dni przyjęć	Godziny przyjęć
Kurator Okręgu Szkolnego	codziennie z wyjątkiem sobót	13 — 14
WYDZIAŁ OGÓLNY:	codziennie	
Naczelnik wydziału		13 — 14
Wizytator higieny szkolnej		13 — 15
Wizytator wychowania fizycznego		13 — 15
Referent budowy szkół		13 — 15
Referenci wydziału	12 — 14	
ODDZIAŁ FINANSOWY:	codziennie	
Naczelnik rachuby		13 — 14
Referenci oddziału	12 — 14	
WYDZIAŁ SZKOLNICTWA POWSZECHNEGO:	codziennie	
Naczelnik wydziału		13 — 14
Wizytatorzy szkół		13 — 15
Referenci wydziału	12 — 14	
ODDZIAŁ KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI:	codziennie	
Kierownik oddziału		13 — 14
Wizytatorzy szkół		13 — 15
Referenci oddziału	12 — 14	
WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ŚREDNIEGO:	codziennie	
Naczelnik wydziału		13 — 14
Wizytatorzy szkół		13 — 15
Referenci wydziału	12 — 14	
WYDZIAŁ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO:	codziennie	
Naczelnik wydziału		12 — 14
Wizytatorzy szkół		12 — 14
Referenci wydziału	12 — 14	
BIURO INFORMACYJNE		9 — 15
<p>U w a g i: Wizytatorzy przyjmują w oznaczonych godzinach, o ile nie są na wizytacji. Interesanci przyjmowani są po uprzednim wypełnieniu kartek zgłoszeniowych, które wydają woźni poszczególnych wydziałów (oddziałów).</p>		

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

138.

STAN SZKOLNICTWA POWSZECHNEGO NA TERENIE OKRĘGU SZKOLNEGO
WARSZAWSKIEGO W ROKU SZKOLNYM 1930/31.

Streszczenie referatu,
wygłoszonego przez okręgowego wizytatora szkół p. Edwarda Zawadzkiego
na konferencji Inspektorów Szkolnych w Warszawie
w dniu 8 maja 1931 roku.

Na terenie okręgu szkolnego warszawskiego w roku szkolnym 1930/31 było ogółem 625.809 dzieci w wieku szkolnym. W latach ubiegłych, a mianowicie w roku szk. 1929/30 było 610.155, a w roku szk. 1928/29 — 571.570. Jeżeli liczbę dzieci w wieku szkolnym z roku 1928/29 przyjmiemy za 100, to liczba dzieci w wieku szkolnym w roku 1929/30 wyrazi się liczbą — 106,9, zaś w roku szk. 1930/31 — liczbą 114,2. W ten sposób dla roku 1931/32 otrzymamy przybliżoną liczbę dzieci w wieku szkoły powszechnej dla całego Okręgu, wyrażającą się 121—122% liczby dzieci z roku 1928/29, co czyni w przybliżeniu 700.000 dzieci w wieku obowiązku szkolnego. Z ogólnej liczby 652.809 dzieci w wieku szkolnym na m. st. Warszawę przypadało 119.924 dzieci, na woj. warszawskie 337. 485 dzieci i na woj. białostockie 195.400 dzieci. Zapisanych w roku szk. 1930/31 do szkoły powszechnej macierzystej było 549.722, do innej szkoły powszechnej (obcy obwód) 26.554 dzieci, co stanowi 88,3% ogółu dzieci w wieku szkolnym.

Najwięcej stosunkowo dzieci w wieku szkolnym uczęszczało do szkół publ. powszechnych w woj. warszawskim bo 94,1%, w województwie białostockim 91,5%, a w m. st. Warszawie tylko — 66,9%. Pozostałe dzieci bądź uczyły się w szkołach innego typu lub w domu, bądź odroczone im obowiązek szkolny, bądź też nie mogły być przyjęte do szkół powszechnych z braku miejsc. Tak więc w m. st. Warszawie do szkół powszechnych prywatnych uczęszczało 1% dzieci w wieku szkolnym, do szkół średnich 25,7%, odroczone obowiązek szkolny 1,8% i nie przyjęto z braku miejsc w publicznych szkołach powszechnych 5,6%. W województwie warszawskim w szkole innego typu niż szkoła powszechna lub w domu uczyło się 2% dzieci, odroczone obowiązek szkolny — 1% i nie przyjęto do szkoły z braku miejsc 2,9%; w woj. białostockim w szkole innego typu lub w domu uczyło się 2%, odroczone — 1,4%, nie przyjęto — 5,1%.

Odsetek dzieci, uczęszczających do szkół inego typu jest z natury rzeczy większy w miastach, niż na wsi: dla miast województwa warszawskiego

z wyjątkiem m. st. Warszawy wynosił 4,8%, zaś dla woj. białostockiego 5,7%. Odsetek dzieci, którym odroczone obowiązki szkolne były stosunkowo niewielki: większy dla m. st. Warszawy (1,8%), mniejszy dla województwa (1%). Natomiast dość pokaźnym odsetkiem wyrażała się, jak widzieliśmy, liczba dzieci, nieprzyjętych do szkół powszechnych z braku miejsca, szczególnie w województwie białostockim (5, 1%). Na liczbę dzieci nieprzyjętych złożyły się zarówno liczby dzieci z obwodów szkolnych, jak i z obwodów bezszkolnych, których liczba jest jeszcze dość znaczna.

Liczba dzieci, nieprzyjętych do szkoły z braku miejsc w ciągu trzech ostatnich lat wykazywała następujące wahania:

Lata szkolne	Liczby bezwzględne				Liczby względne (procentowe)			
	Ogółem	m. st. Warszawa	woj. warszaw.	woj. białost.	Ogółem	m. st. Warszawa	woj. warszaw.	woj. białost.
1928/29	20 265	8.940	7.582	3.743	3,5	8,5	2,5	2,2
1929/30	15.912	4.111	7.393	4.408	2,6	3,5	0,4	2,5
1930/31	26.556	6.690	9.883	9.983	4,1	5,6	2,9	5,1

Tabela powyższa wykazuje, że w ostatnim trzechleciu najkorzystniejszy był rok szk. 1929/30, zaś rok szkolny 1930/31 charakteryzuje się gwałtownym wzrostem liczby dzieci nieprzyjętych do szkoły z braku miejsca. W szkołach miejskich liczba dzieci nieprzyjętych jest szczególnie duża w powiatach grójeckim, błońskim, kutnowskim i mińsko-mazowieckim (od 103 w pow. kutnowskim do 499 w pow. grójeckim).

W okręgach wiejskich liczba dzieci, nieprzyjętych do szkół jest na ogół większa, niż w miastach. Jest ona dość znaczna prawie we wszystkich powiatach, szczególnie zaś duża w pow. grójeckim (1060). W województwie białostockim stan jest jeszcze gorszy. Liczba dzieci nieprzyjętych do szkół miejskich jest szczególnie duża w pow. suwalskim (578 dzieci), w wiejskich zaś — w pow. grodzieńskim (2.999), w pow. ostrowskim (1.710), w pow. wołkowyskim (1.429), w pow. bielskim (1.330).

Należy zaznaczyć, że liczba dzieci nieprzyjętych do szkół w rzeczywistości jest jeszcze większa, jeżeli wziąć pod uwagę, że z wielu powiatów brak dokładnych danych co do liczby dzieci, zamieszkałych w obwodach bezszkolnych.

Z ogólnej liczby 585.958 dzieci, uczących się w roku 1930/31 w publicznych szkołach powszechnych okręgu szkolnego warszawskiego na m. st. Warszawę przypadało 85.084 dzieci, na woj. warszawskie — 323.842 i na woj. białostockie 177.032; na miasta — 197.128 dzieci i na wsie — 388.830 dzieci. Najliczniejszy był rocznik 1922 — (17,1%), dalej następo-

wały roczniki 1923 — (16,9%), 1921 — (14,8%), 1920 — (15,1%), 1919 — (13,5%), 1918 — (9,8%), 1917 — (8,1%). Dość pokaźna jest liczba dzieci rocznika 1916 i wcześniejszych, t.j. liczba dzieci, które przekroczyły wiek obowiązku szkolnego, a pozostawały w szkołach. Liczba tych dzieci dla całego Okręgu wynosiła 27.563, co stanowi 4,7% wszystkich uczniów. Odsetek tych dzieci w miastach jest prawie trzykrotnie większy niż na wsiach (8,2% na 3%). Odsetek ten jest najmniejszy w Warszawie (7,1%), większy dla woj. warszawskiego (8,5%), największy dla woj. białostockiego (9,9%).

W ciągu ostatnich trzech lat sprawa ta uległa znacznej poprawie, szczególnie w miastach. Widać to z następującego zestawienia:

Liczba uczących się dzieci w szkołach w wieku pozaszkolnym w stosunku do ogólnej liczby dzieci w szkołach

Lata szkolne	Miasta i wsie razem.				M i a s t a				W s i e		
	Ogółem	m. st. Warszawa	woj. warsz.	woj. białostock.	Ogółem	m. st. Warszawa	w woj. warsz.	w woj. białostock.	Ogółem	w woj. warsz.	w woj. białostock.
1928/29	33610	8472	16611	8527	20641	8472	7619	4550	12969	8992	3977
liczby %	6,5	11,3	5,8	5,5	11,9	11,3	11,4	14,3	3,8	4,0	3,2
1929/30	29925	7.176	15455	7294	18125	7176	7025	3924	11800	8430	3370
liczby %	5,5	9,1	5,1	4,5	9,9	9,1	9,9	11,6	3,3	3,6	2,6
1930/31	27563	6065	14668	6830	16098	6065	6390	3643	11465	8278	3187
liczby %	4,7	7,1	4,5	3,9	8,2	7,1	8,5	9,9	3,0	3,3	2,3

Liczba dzieci poza wiekiem szkolnym w poszczególnych powiatach wykazuje dość znaczne różnice, aczkolwiek liczba dzieci według wieku nie ulega znacznym odchyleniom. Odsetek wyższy od przeciętnego mają powiaty: ciechanowski (15, 8%), mławski (12,6%), niezawski (10,4%), rypiński (10,5%), skierniewicki (9,9%), płocki (9,8%), makowski (9,8%), pułtuski (8,7%), grójecki (8,6%). W pozostałych powiatach odsetek ten jest niższy od przeciętnego, i np. w pow. przasnyskim wynosi tylko — 5,9%. Odpowiedni odsetek dla wsi nie przekracza 4,4%.

Dość charakterystyczną jest rzeczą, że liczba dzieci poza wiekiem szkolnym jest prawie taka sama, jak liczba dzieci nieprzyjętych do szkoły z braku miejsc (27.563 — 26.556).

Bardzo ważnym zagadnieniem przy rozważaniach nad rozwojem szkolnictwa powszechnego jest kwestja obciążenia nauczyciela liczbą dzieci w szkole. Zagadnienie to wypada rozpatrzyć osobno dla miast a osobno dla wsi z uwagi na to, że obciążenie nauczyciela jest w ścisłym związku ze stopniem organizacyjnym szkół: w szkołach wyżej zorganizowanych na ogół jest mniejsze, niż w szkołach o niższej organizacji.

Przeciętne liczby obciążenia jednego nauczyciela w roku szkolnym 1930/31 wynosiły: w całym okręgu 51,6, w miastach 44,3, na wsiach 56,2. Obciążenie nauczyciela jest większe w woj. warszawskim, niż w białostockim

(54,2 — 52,2) i w ciągu trzech lat stale wzrastało, jak to widać z następującego zestawienia:

Lata szkolne	Miasta i wsie				Miasta				Wsie		
	Ogółem	m. st. Warszawa	woj. warsz.	woj. białost.	Ogółem	m. st. Warszawa	w woj. warsz.	w woj. białost.	Ogółem	w woj. warsz.	w woj. białost.
1928/29	48,7	38,9	52,4	48,2	41,4	38,9	44,4	41,9	53,3	55,3	50,2
1929/30	49,6	39,6	52,9	49,8	42,6	39,6	45,4	43,2	54,2	55,6	51,9
1930/31	51,6	41,1	54,2	52,2	44,3	41,1	47,8	45,2	56,2	57,3	54,4

Jak z powyższego zestawienia wynika obciążenie nauczycieli w ciągu trzech ostatnich lat wzrosło przeciętnie o 3 dzieci na jednego nauczyciela, przyczem wzrost tego obciążenia jest większy w woj. białostockiem, niż w woj. warszawskim, nie dochodzi jednak jeszcze do normy obciążenia w tem ostatniem.

Obciążenie przeciętne nauczyciela w poszczególnych powiatach nie jest jednakowe. Jest ono wyższe od przeciętnego obciążenia dla miast w 12 powiatach woj. warszawskiego i waha się od 48,1 w pow. błoński do 53,9 w pow. grójeckim. W pozostałych 11 powiatach jest niższe od przeciętnego i waha się od 41,8 w pow. mławskim do 44,7 w pow. łowickim.

W szkołach miejskich woj. warszawskiego i białostockiego daje się zauważyć stały wzrost obciążenia w ciągu ostatnich trzech lat, natomiast w szkołach wiejskich niektórych powiatów zaobserwować możemy zjawisko odwrotne i tak naprz: w pow. mławskim liczba obciążenia spadła z 59,7 na 59,5, lipnowskim — z 57,5 na 55,8, nieszawskim — z 59,4 na 58,6, przasnyskim — z 56,5 na 56,4, radzywińskim — z 58 na 56,2 i rypińskim — z 57,1 na 56,9. W województwie białostockiem zjawisko to zachodzi tylko w powiecie ostrowskim (z 55,8 na 54,3).

Sprawa poziomu organizacyjnego szkół w miastach nie wymaga specjalnego oświetlenia, w zasadzie bowiem w miastach wszystkie szkoły są siedmioklasowe. Ograniczymy się przeto do rozpatrzenia materiału statystycznego, dotyczącego organizacji szkół na wsiach.

W porównaniu z rokiem 1929/30, rok szkolny 1930/31 wykazuje dalszą dość znaczną poprawę, o ile bowiem w roku szk. 1929/30 wskaźnik poziomu organizacyjnego *) wynosił dla woj. warszawskiego 2,04, a dla woj. białostockiego 1,82, to w roku szk. 1930/31 dla woj. warszawskiego wynosił 2,14, a dla woj. białostockiego 1,88. Wskaźnik organizacyjny szkół poszczególnych powiatów wykazuje duże różnice i waha się w wojew. warszawskim w grani-

*) Wskaźnik organizacyjny — iloraz z podzielenia liczby etatów nauczycielskich przez liczbę organizacyj szkolnych.

cach od 3,63 do 1,68, a w woj. białostockiem od 2,67 do 1,57. Na pierwszy plan pod względem poziomu organizacyjnego szkół wysuwają się w woj. warszawskim powiaty: warszawski, włocławski i błoński, posiadające znaczny odsetek szkół 7 klasowych na wsi, a w woj. białostockiem — ostrowski i wysoko - mazowiecki. Najślabiej przedstawiają się powiaty płoński i pultuski w woj. warszawskim, a grodzieński i wołkowyski w woj. białostockiem.

Ogólnie biorąc, powiaty woj. warszawskiego położone na lewym brzegu Wisły, o znacznej gęstości zaludnienia, znajdujące się w lepszych warunkach naturalnych do osiągnięcia wyższego poziomu organizacyjnego, posiadają przeciętnie wyższą organizację szkół, natomiast powiaty o słabszym zaludnieniu posiadają niższy poziom organizacyjny szkół.

Odchylenie od tej zasady wykazują powiaty kutnowski (1,28), łowicki (1,98) i grójecki (1,83), które, mimo znacznej gęstości zaludnienia, mają stopień organizacyjny szkół niższy od przeciętnego i od poziomu organizacyjnego szkół szeregu powiatów o słabszym zaludnieniu.

Należy zaznaczyć, że na znaczne podniesienie poziomu organizacyjnego szkół wpływają w pierwszym rzędzie szkoły o najwyższym stopniu organizacyjnym, to też powiaty, posiadające większą liczbę szkół siedmioklasowych na wsi wysuwają się na plan pierwszy (warszawski 28, włocławski 8, mińsko - mazowiecki, płocki i błoński od 5 do 6). Jedynie powiat rawsko - mazowiecki w województwie warszawskim nie posiadał ani jednej szkoły 7 klasowej na wsi. W województwie białostockiem pow. ostrowski posiadał na wsi 6 szkół 7 klasowych, zaś powiat kolneński ani jednej.

Jednym z czynników, który dotychczas odgrywał dużą rolę w akcji podniesienia poziomu organizacyjnego szkół, jest komasacja szkół. Obecnie poza nielicznymi wyjątkami powiaty przeprowadziły komasację szkół, znajdujących się w punktach odległych od siebie mniej niż 5—6 klm. i już nie wiele pozostało pod tym względem do zrobienia. Podniesienie stopnia organizacyjnego szkół możnaby uzyskać automatycznie, gdyby doprowadzić organizację szkół do stanu, odpowiadającego stopniowi, któryby danej szkole przysługiwał ze względu na liczbę dzieci w obwodzie (art. 6. Ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powsz.). Urzeczywistnienie takiego postulatu zależy od liczby etatów nauczycielskich w pierwszym rzędzie i izb szkolnych w drugim. Jak jeden tak i drugi obecnie nie jest łatwy do osiągnięcia. Pozostaje przeto w wysiłku do podniesienia stopnia organizacyjnego szkół stosować komasację szkół o najniższej organizacji w tych przypadkach, gdzie ze względów ustawowych przeszkód żadnych niema oraz racjonalny przydział etatów poszczególnym organizacjom szkolnym. Na podstawie zebranego materiału statystycznego widać, że szkoły o wyższej organizacji

(szczególnie 7 klasowe) są wyjątkowo uprzywilejowane, jeżeli chodzi o etaty, w stosunku do szkół o niższej organizacji z widoczną krzywdą dla tych ostatnich.

Niżej podana tablica pozwoli nam zapoznać się z organizacją szkół na terenie Okręgu i zmianami, jakie zaszły od roku szkolnego 1929/30.

Obszar.	Rok szkolny	Ogółem szkół	Liczba szkół według stopnia organizacyjnego.						
			1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.	5 kl.	6 kl.	7 kl.
Cały okręg szkolny. (miasta i wsie)	1929/30	3802	1795	923	359	158	72	42	453
	1930/31	3785	1688	961	366	168	89	48	465
	%	100	44,5	25,4	9,7	4,4	2,4	1,3	12,3
m. st. Warszawa	1929/30	164							164
	1930/31	162	—	—	—	—	—	—	162
w województwie warszawskim (wsie)	1929/30	2045	1053	528	222	99	44	29	70
	1930/31	2024	985	542	227	104	55	28	83
	%	100	48,7	26,8	11,2	5,1	2,7	1,4	4,1
w województwie białostockim (wsie)	1929/30	1372	740	394	132	54	21	7	24
	1930/31	1370	701	418	134	59	22	9	27
	%	100	51,1	30,5	9,8	4,3	1,6	0,7	2,0

W ciągu ostatnich dwóch lat pod względem podniesienia stopnia organizacyjnego szkół nie ujawniły większej akcji powiaty: gostyński, makowski, lipnowski, płoński, pułtuski, rypiński oraz białostocki, augustowski, suwalski, szczuczyński i sokólski, a powiat kolneński nawet cofnął się w swej organizacji z 1,73 na 1,72.

Natomiast dość ożywioną akcją wykazały powiaty: nieszawski (1,79 na 2,00), mławski (1,69 na 1,82), rawski (1,72 na 1,91), włocławski (2,79 na 3,17), warszawski (3,24 na 3,60).

O istotnych wynikach akcji, zmierzającej do podniesienia stopnia organizacyjnego szkół na terenie okręgu świadczyć może liczba organizacji szkolnych oraz liczba dzieci, pobierających naukę.

Nie posiadamy jeszcze danych z roku szkolnego 1930/31 i wskutek tego musimy ograniczyć się do przytoczenia danych tylko z lat szkolnych 1928/29 i 1929/30, które zawiera następująca tabelka.

Przytoczone dane statystyczne świadczą, że z roku na rok wzrasta liczba dzieci uczęszczających do szkół o wyższej organizacji, natomiast maleje liczba dzieci, korzystających z nauki w szkole jednoklasowej. W szkołach jednoklasowych w roku szk. 1929/30 uczyło się zaledwie 20% ogółu dzieci, uczęszczających do publicznych szkół powszechnych, zato aż 40% korzystało z nauki w 7 klasowych szkołach powszechnych.

Dane, zawarte w rocznych sprawozdaniach Inspektorów Szkolnych z roku szkolnego 1929/30 (z wyjątkiem powiatu płońskiego i pułtuskiego), pozwolą również rozpatrzyć wyniki nauczania w poszczególnych organizacjach szkolnych na terenie Okręgu w roku szk. 1929/30.

Liczba dzieci uczęszczających do szkół.

Rok szkolny	Obszar	Ogólna liczba dzieci	Według stopnia organizacyjnego szkoły						
			1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.	5 kl.	6 kl.	7 kl.
1928/29	O g ó ł e m	513026	120978	90870	48329	28258	17409	8778	198404
	Liczby %	100,0%	23,6	17,7	9,4	5,5	3,4	1,7	38,7
	m. st. Warszawa	74259	—	—	—	—	—	—	74259
	woj. warszawskie	286416	75841	55386	31172	18119	11449	6268	88181
	„ białostockie	152351	45137	35484	17157	10139	5960	2510	35964
1929/30	O g ó ł e m	541713	112360	97520	54151	32132	15504	11965	218081
	Liczby %	100,0%	20,8	18,0	10,0	5,9	2,9	2,2	40,2
	m. st. Warszawa	79136	—	—	—	—	—	—	79136
	woj. warszawskie	302006	69158	58765	35102	20256	10071	8116	100538
	„ białostockie	160571	43202	38755	19049	11876	5433	3849	38407

Odsetek kończących szkołę powszechną wynosi 5,2 ogółu uczniów. Najwyższy odsetek dają szkoły 1 klasowe (7,1); odsetek ten maleje w pośrednich stopniach organizacyjnych i spada do 3,4 w szkołach sześcioklasowych, podnosi się natomiast dopiero w szkołach 7 klasowych do 4,7. Ogólna liczba kończących wyraża się tym samym odsetkiem dla obydwu województw (5,1), różnice zachodzą jedynie w poszczególnych organizacjach. Najwyższy procent kończących 7 klasowe szkoły powszechne m. st. Warszawy wynosi 5,7.

Zestawienie liczby dzieci uczęszczających do szkół i kończących szkoły.

Obszar	Ogółem	Liczba dzieci w szkołach							
		1 klas.	2 klas.	3 klas.	4 klas.	5 klas.	6 klas.	7 klas.	
Cały okręg szkolny	uczniów	514.044	103.005	90.332	50.438	31.805	15.272	10.318	212.874
	absolwent.	26.867	7.278	5.243	2.134	1.248	637	350	9.977
	Liczby %	5,2	7,1	5,8	4,2	3,9	4,2	3,4	4,7
m. st. Warszawa	5,7	—	—	—	—	—	—	5,7	
woj. warszawskie	5,1	8,1	5,6	4,0	3,6	4,1	3,4	3,9	
woj. białostockie	5,1	5,6	6,0	4,6	4,5	4,2	3,3	4,5	

W poszczególnych powiatach woj. warszawskiego (jeżeli wierzyć danym) dają się zaobserwować b. znaczne różnice między liczbami kończących

1 klasówki, a mianowicie: 20,3% w pow. sierpeckim i 2,8% w pow. sochaczewskim lub 0,6% w pow. wołkowyskim i 11% w pow. augustowskim. Podobnie, choć nie tak jaskrawo, przedstawia się sprawa z kończącymi 7 klasówki: od 5,4% (Kutno) do 2,5% (Rawa) lub 7,4% (Wołkowysk) i 25% (Ostrolęka). Zjawisko to dość dziwnie można sobie wytłumaczyć albo nieściśłymi danymi albo tak różnymi wynikami nauczania. Bez dokładniejszego zbadania tej sprawy trudno byłoby wyciągać wnioski.

Trzeba jednak stwierdzić, że liczba kończących szkołę jest stanowczo za małą, odsetek ten bowiem przy 7 letnim nauczaniu mógłby być znacznie wyższy (teoretycznie około 14%).

Jedną z przyczyn (poza innymi), która fatalnie obciąża nauczanie w szkole, jest drugoroczność. Zobaczmy jak sprawa ta przedstawia się w świetle liczb.

Zestawienie liczby uczniów niepromowanych z liczbą ogólną uczniów.

Obszar	Liczby ogólne		Liczba uczniów w szkołach						
			1 klas.	2 klas.	3 klas.	4 klas.	5 klas.	6 klas.	7 klas.
Cały okręg szkolny	uczniów	514044	103005	90332	50438	31805	15272	10318	12874
	nieprom. { liczby	123824	28407	23186	13196	7708	3570	1354	45403
	%	24,1	27,6	25,6	26,2	24,2	23,4	22,8	21,4
m. st. Warszawa	uczniów	79029	—	—	—	—	—	—	790
	nieprom. { liczby	13751	—	—	—	—	—	—	13751
	%	17,4	—	—	—	—	—	—	17,4
wojew. warszawskie	uczniów	274315	60606	50866	32370	19584	9349	7210	94270
	nieprom. { liczby	70538	17491	13110	8638	4749	2192	1639	22719
	%	25,7	28,9	25,8	26,7	24,2	23,5	23,0	24,1
wojew. białostockie	uczniów	160700	42339	39466	18068	12221	5923	3108	39575
	nieprom. { liczby	39535	10916	10076	4558	2959	1378	715	8933
	%	24,6	25,8	25,5	25,3	24,2	23,3	23,0	22,6

Dane wyżej przytoczone nie obejmują jedynie powiatu płońskiego i pułtuskiego, co jednak nie ma wielkiego znaczenia dla przeciętnej. Ogólna liczba niepromowanych wynosi dla całego Okręgu 24,1%. Najniższy procent niepromowanych posiada Warszawa (17,4); potem województwo białostockie (24,6) najwyższy zaś — woj. warszawskie (25,7%). Szkoły o wyższej organizacji mają niższy procent niepromowanych.

Należy zaznaczyć, że w szkołach poza Warszawą podano pewien odsetek dzieci nieklasyfikowanych, które w zasadzie należałyby zaliczyć do kategorii niepromowanych, co podniosłoby liczbę niepromowanych powyżej 25% ogółu uczniów. Nie wdając się w analizę przyczyn takiego nauczania, trzeba stwierdzić, że procent niepromowanych jest zbyt wysoki.

Izby szkolne.

Ogółem izb szkolnych na terenie Okręgu w roku szkolnym 1930/31 było 9691, z tej liczby na m. st. Warszawę przypadło 999 izb, na woj. warszawskie — 5.438 i na woj. białostockie — 3.284; w miastach było 2.865 izb, na wsiach — 6.826.

Poniżej zamieszczona tablica pozwala nam zorientować się w zmianach, jakie zaszły w ciągu dwóch ostatnich lat, tak co do liczby, jak i wymiarów izb szkolnych. Z tablicy tej widać, że w stanie posiadania izb szkolnych, zaznacza się stały, choć powolny postęp. Szczególnie przejawia się to w grupie izb o powierzchni poniżej 20m². Odsetek tych izb spadł z 2,2 do 1,5 dla całego Okręgu. Izb tych, niestety, jest jeszcze 150. Stosunkowo najwięcej izb o powierzchni poniżej 20 m² jest w woj. białostockiem: na wsiach 3,1% w miastach 1,6% (w całym wojew. 2,8%).

Obszar	Rok szkolny	Ogółem izb	Izby szkolne o powierzchni podłogi					Ponad 50 m ² .
			Poniżej 20 m ² .	20 — 24 m ² .	25 — 30 m ² .	31 — 40 m ² .	41 — 50 m ² .	
Cały okręg szkolny	1929/30	9353	203	1267	225	2384	1627	1621
		%	2,2	13,5	24,1	25,5	17,4	7,3
	1930/31	9691	150	1273	2283	2527	1867	1591
%		1,5	13,1	23,6	26,0	19,4	16,4	
miasto st. Warszawa	1929/30	982	6	13	32	169	239	523
		%	0,6	1,3	3,3	17,2	24,2	53,3
	1930/31	999	17	10	40	166	346	420
%		1,7	1,0	4,0	16,6	34,6	42,1	
wojew. warszawskie	1929/30	5224	58	671	1310	1517	916	752
		%	1,1	12,8	25,1	29,1	17,5	14,4
	1930/31	5438	41	658	1283	1597	1029	830
%		0,7	12,1	23,6	29,4	18,9	15,3	
wojew. białostockie	1929/30	3147	139	583	909	698	472	346
		%	4,4	15,5	28,9	22,2	15,0	11,0
	1930/31	3254	92	605	960	764	492	341
%		2,8	18,6	29,5	23,5	15,1	10,5	

Odpowiednich wymiarów izba szkolna była zawsze dla należytej organizacji szkolnictwa zagadnieniem pierwszorzędnej wagi, szczególnie zaś w dobie przeżywanego kryzysu gospodarczego. Kwestja ta obok obciążenia nauczyciela liczbą dzieci w szkole jest przedmiotem szczególnej troski ze strony Kuratorjum wobec zbliżających się ciężkich chwil dla szkolnictwa powszechnego.

139.

MARJA LEWICKA (Warszawa).

ŻEŃSKIE SZKOŁY ZAWODOWE W OKRĘGU SZKOLNYM WARSZAWSKIM.

Szkoły zawodowe zależą od rynku pracy, który decyduje o ich ilości i poziomie, a także od gęstości sieci szkolnej. Wskutek tego na terenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego reprezentowane są, nieraz w licznych jednostkach, wszystkie typy szkół zawodowych żeńskich.

Najpotrzebniejszą okazała się na tutejszym terenie szkoła zawodowa, przyjmująca dziewczęta 14 letnie po ukończeniu 7 klasowej szkoły powszechnej na 3 lata. Według nowej organizacji szkół zawodowych żeńskich posiada ona program dwojaki w stosunku do wykształcenia praktycznego i teoretycznego. W jednym pozostaje stosunek dotychczasowy, t. zn. przedmioty te są mniej więcej równomiernie uwzględnione, w drugim nowym jest przewaga kształcenia praktycznego. Szkół takich, t. zw. średnich zawodowych albo stopnia drugiego mamy na terenie okręgu szkolnego warszawskiego 10. Dwie z nich, a mianowicie: Państwowa Szkoła Przemysłowa w Warszawie i Państwowa Szkoła Ogrodnicza i Handlowa w Płocku przeszły nawet na program 4 letni, który Ministerstwo W. R. i O. P. opracowało, uwzględniając dążenie młodzieży żeńskiej do uzyskania możliwie najwyższego wykształcenia ogólnego przy jednoczesnym specjalnym wykształceniu zawodowym.

Niektóre szkoły zawodowe średnie przyjmują dziewczęta, które ukończyły 6 klas gimnazjalnych, na 2 lub 3 letnią naukę teoretyczną i praktyczną pewnych specjalności. Mamy 8 takich szkół w Warszawie i 1 w wojew. warszawskim.

Dla dziewcząt, które nie ukończyły 7 klasowej szkoły powszechnej, prowadzi się szkoły zawodowe niższe. Warunkiem przyjęcia jest ukończenie 4 lub 5 klas szkoły powszechnej i 14 lat życia. Wobec coraz większego napływu absolwentek 7 klasowych szkół powszechnych oraz dążenia dziewcząt do zdobycia wyższego wykształcenia ogólnego, jak wyżej zaznaczono, szkoły te przekształcają się na szkoły średnie. Szkół zawodowych niższych jest w tutejszym okręgu 8.

Dla osób dorosłych i dziewcząt bez przygotowania, wymaganego przez szkoły, albo dla chcących dokształcać się w swej specjalności prowadzi się różne kursy od kilkutygodniowych do 2 letnich. Kursów takich mamy około 80. Państwowe szkoły zawodowe tutejszego okręgu prowadzą w różnych miejscowościach obydwóch województw kilkumiesięczne kursy wędrowne gospodarstwa domowego, tkactwa, trykotarstwa oraz kroju i szycia. Kursy te przeznaczone są dla kobiet, które do szkół dostać się nie mogą, a przyczyniają się wydatnie do podniesienia poziomu życia rodzinnego oraz do zarobkowej pracy w przemyśle domowym. Kursów takich jest 20. Uwzględniając przyszłe

warunki życiowe swych absolwentek, niemal każda szkoła zawodowa prowadzi dział gospodarczy, z którego korzystają wszystkie uczennice szkoły. Oprócz tego mamy w Warszawie 3 fachowe szkoły gospodarcze oraz 3 przeznaczone na naukę gospodarstwa dla dziewcząt szkół powszechnych.

Kształceniu kobiet w handlu i biurowości poświęcone są szkoły handlowe, których jest w tutejszym okręgu 9, nadto 3 działy handlowe przy szkołach przemysłowo-handlowych i 19 szkół handlowych koedukacyjnych oraz 3 licea handlowe.

Szkół dokształcających dla młodocianych kobiet (w wieku 14 — 18 lat), pracujących zawodowo jako robotnice lub szkolących się w fabrykach i warsztatach, jest 16.

W Warszawie istnieją 2 seminarja, przygotowujące nauczycielki niektórych specjalności dla szkół zawodowych, a mianowicie: Państwowe Seminarjum Nauczycielek Rzemiosł i Państwowe Seminarjum Nauczycielek Gospodarstwa Domowego. Seminarja te są 3 letnie, a przyjmują kandydatki po ukończeniu szkoły średniej zawodowej lub ogólnokształcącej i egzaminie technicznym.

Pierwsze szkoły zawodowe kształciły młodzież w zawodach, w których kobiety pracują masowo, a więc przede wszystkim przygotowywały je do różnych gałęzi przemysłu odzieżowego jak: krawieczyzna, bieliźniarstwo, modniarstwo, koronkarstwo, haft i t. p., dalej do handlu i gospodarstwa. W miarę zapotrzebowania wykwalifikowanych pracowników w innych dziedzinach wytwórczości liczba nauczanych zawodów w szkołach zwiększa się.

Obecnie mamy następującą ilość działów:

Rodzaje działów	Liczba działów		Rodzaje działów	Liczba działów	
	W szkołach na terenie okręgu szkolnego warszawsk.	W szkołach całej Polski		W szkołach na terenie okręgu szkolnego warszawsk.	W szkołach całej Polski
Krawiecki	12	77	Spółeczno-bibliotek.	1	—
Bielizański	10	62	Mleczarsko-serowarski	1	—
Trykotarski	3	5	Badania środków spożywczych i kosmetycz.	1	—
Hafciarski	6	27	Wychowawczyń dom.	1	—
Koronkarski	1	9	Gospodarczy	11	—
Introligatorski	1	6	Handlowy	12*	140**)
Fotograficzny	1	—	Seminarja nauczycielsk.	2	7
Ogrodniczy	1	2			

Otwieranie działów specjalnych stopniowo czyni zadość potrzebom życia gospodarczego oraz zamiłowaniom młodzieży do niego się przygotowującej. Wiele jeszcze działów czeka na lepsze konjunktury przemysłu, aby specjalistki zajęcie w nich znaleźć mogły, oraz na większe możliwości dla szkolnictwa zawodowego, a mianowicie: na uzyskanie odpowiednich pomieszczeń, warsztatów, narzędzi i t. d.

*) Żeńskich, **) żeńskich i koedukacyjnych.

Z otwartych w ostatnich latach wymienić można te, których potrzebę bardzo się odczuwało, np. introligatorstwo, które to rzemiosło w ostatnich dziesiątkach lat tak bardzo w kraju naszym upadło. Państwowa Szkoła Przemysłowo-Handlowa w Warszawie uruchomiła ten dział pracy przy współudziale wybitnych specjalistów, pracujących dotąd zagranicą dla braku odpowiedniego warsztatu w kraju. Przy tej też szkole otworzono przed dwoma laty pierwszą w Polsce dwuletnią szkołę fotograficzną. Absolwentki tego działu rozpoczęły już pracę w różnych gałęziach swego zawodu, specjalizując się w fotografii artystycznej, naukowej lub lekarskiej i filmowej.

Z dwóch szkół ogrodniczych żeńskich w Polsce jedna znajduje się w tujejszym okręgu, a mianowicie 4 letnia Państwowa Szkoła Ogrodnicza w Płocku. W ostatnich latach szkoła ta miała już możliwość korzystania z nowoczesnie rozbudowanych warsztatów, t. j. cieplarni i ogrodów, a w toku jest budowa gmachu szkolnego. Wskutek tego wszystkie działy ogrodnictwa są tam reprezentowane, a obecnie rozwija się dział pszczelnictwa i przetwórstwa. Pozatem na naszym terenie są jedyne w Polsce szkoły takie, jak: mleczarsko-serowarska w Szafarni z działami maślarskim, serowarskim i laboratoryjnym, Liceum Przemysłowo-Techniczne z działem badania środków spożywczych i kosmetycznych wraz z organizującym się drugim działem farmaceutycznym, Szkoła Pracownic Społecznych i Bibliotekarskich. Przy dwóch zakładach wychowawczych dla młodzieży bezdomnej zostały otwarte szkoły, które przygotowują do zawodów, zapewniających dach nad głową, a mianowicie: Szkoła Wychowawczyń Domowych w Warszawie i Szkoła Gospodyń w Ignacowie.

Programy szkół dla dziewcząt po ukończeniu 6 klas gimnazjalnych obejmują tylko przedmioty zawodowe praktyczne i teoretyczne oraz przedmioty pomocnicze jak: naukę o zawodzie, towaroznawstwo, rachunkowość, a z ogólnokształcących jedynie naukę obywatelstwa i ćwiczenia cielesne. Natomiast szkoły, przyjmujące uczennice z niższym cenzusem, uzupełniają ich ogólne wykształcenie nauką języka polskiego, historii, języka obcego i t. p. w zakresie odpowiednim danemu stopniowi szkoły. Ujęcie jednak tych przedmiotów od początku istnienia szkół zawodowych różniło się od sposobu nauczania ich w szkole ogólnokształcącej; w szczególności mniej tu jeszcze przywiązuje się wagi do kształcenia materialnego, główny kładąc nacisk na wyrobienie ideowe kobiet obywaterek, wychodzących wprost ze szkoły do samodzielnego życia i stających przy warsztatach pracy zarobkowej.

Dążeniem szkół zwłaszcza rękodzielniczych jest podniesienie poziomu artystycznego wytwórczości. Dlatego jednym z najważniejszych przedmiotów w tych szkołach są rysunki. Artystyczne wykształcenie uczennic wspomaga poznawanie twórczości ludowej, zabytków, dzieł sztuki, odpowiednia lektura w bibliotekach szkolnych i t. p.

Metoda nauczania przedmiotów zawodowych pozwala stosować w szerokiej mierze postulaty współczesnej dydaktyki, największą aktywność młodzieży, stałe stosowanie nabytej wiedzy, czynić nauczanie t. zw. szkołą pracy. Kilkanaście lat istnienia tych szkół pozwoliło wypróbować programy, ulepszać je stale dzięki porównaniom i rewizjom z okazji wystaw w kraju i zagranicą, zjazdów nauczycieli specjalistów, kursów dokształcających, które się kolejno urządza. W ubiegłym roku odbyło się kilka kursów, poświęconych metodyce rysunków, gospodarstwa domowego, towaroznawstwa, administracji szkolnej i wychowawstwa. Do programu tych kursów wchodziły wykłady wybitnych specjalistów, ćwiczenia praktyczne, lekcje pokazowe, dyskusje, zwiedzania i t. p. Żywy udział bierze też nauczycielstwo w dokształcających kursach korespondencyjnych, prowadzonych przy Państwowym Seminarjum Nauczycielek Rzemiosł. Wypracowanie zatem tak programów jak i metod nauczania odbywa się z dużym udziałem nauczycielstwa. Zagadnienia ekonomiczne, dotyczące całości Państwa jako też poszczególnych dziedzin zarobkowania oraz gospodarstw indywidualnych każdego obywatela ciągle są uwzględniane. Życie oddziałuje silnie na programy przedmiotów takich, jak: towaroznawstwo, nauka o zawodzie, a zwłaszcza rachunkowość i na odwrót — usystematyzowane i pogłębione programy w nauczaniu oddziałują znowu silnie na życie jednostek, rodzin i zrzeszeń pracowników różnych zawodów.

Nauczanie zawodu jest najważniejszym czynnikiem pracy wychowawczej w szkole zawodowej. Wyrabia ono właściwy stosunek do pracy zawodowej, która ma być nie tylko źródłem zarobkowania, ale zgodnie z zamiłowaniem i uzdolnieniem — powołaniem życiowym, któremu poświęca się swe siły najlepsze. Inne momenty pracy wychowawczej są tylko uzupełnieniem wyrobienia społeczno-obywatelskiego, odpowiadają jednak potrzebom i zainteresowaniom młodzieży i nauczycielstwa, skoro rozwijają się bujnie na terenie szkoły zawodowej.

Niemal wszelka pozalekcyjna działalność młodzieży rozwija się w ramach samorządów szkolnych. Oprócz samopomocy koleżeńkiej w nauce szkolnej, dostarczaniu często pracy zarobkowej, w rozwijaniu zamiłowań sportowych, życia towarzyskiego poszczególne samorzady szkolne organizują pracę społeczną w dziedzinach swej specjalności, przygotowują i przyzwyczajają młodzież do ofiarnej i umiejętnej służby dla Państwa, organizując np. tygodnie szycia dla wojska, dla przysposobienia wojskowego, przygotowując racjonalne jadłospisy i inne wskazania gospodarcze dla instytucji wychowawczych i opiekuńczych, przeprowadzając razem z Przysposobieniem Kobiet do Obrony Kraju Kursy przeszkolenia w zakresie gospodarki odzieżowej i prowiantowej w wojsku i t. p. Wyrazem dążeń nauczycielstwa szkół zawodowych w pracy dla państwa jest założone przed kilku laty stowarzyszenie Służba Obywatelska.

Dorobek pracy wychowawczej oraz pracy w dziedzinie metod nauczania przewyższa znacznie zdobycze w budynkach, urządzeniach i pomocach naukowych. W tym względzie braki są bardzo duże i niewiele szkół zawodowych poszczycić się może należytymi pomieszczeniami i pracownikami.

140.

WYDAWNICTWA NADEŚLANE DO BIBLIJOTEKI KURATORJUM.

Sergjusz Hessen. PODSTAWY PEDAGOGIKI. Z rękopisu drugiego wydania oryginału rosyjskiego przełożył i bibliografią polską uzupełnił Dr. Adam Zieleńczyk. Warszawa 1931 r. Nasza księgarnia.

PAMIĘTNIK II OGÓLNOPOLSKIEGO ZJAZDU POLONISTÓW W KRAKOWIE W DNIACH 6 i 7 CZERWCA 1930 R. W 400 ROCZNICĘ URODZIN JANA KOCHANOWSKIEGO, przygotowany pod redakcją Maksymiljana Tazbira, sekretarza zjazdu Warszawa-Lwów, 1931 r. Książnica-Atlas.

141.

OGŁOSZENIA.

POLSKA SPÓŁKA SPORTOWA

Warszawa, Al. Jerozolimska 23

Urządza sale gimnastyczne według planów Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz poleca wszelkie przybory sportowe i kostjomy gimnastyczne.
Kosztorysy i cenniki wysyłamy bezpłatnie.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, ulgowa 3 złote. Cena numeru pojedynczego — 60 groszy. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe w P. K. O. Nr. 24 444 — Rada Szkolna Okręgowa Warszawska — Administracja Dziennika Urzędowego w Warszawie.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł. 120; — pół strony zł. 65; — ćwierć strony zł. 35.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Bagatela 12, Kuratorjum O. S. Warsz.

Dziennik Urzędowy wydawany jest staraniem Rady Szkolnej Okręgowej Warszawskiej

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Warszawskiego
w Salezjańskiej Szkole Graficznej, Warszawa, ul. ks. Siemca 6,